

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Katre Roomets

Eesti- ja venekeelsete teleuudiste erinevused Eesti Rahvusringhäälingu
“Aktuaalse kaamera” näitel

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm, PhD

Tartu 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1 Meedia roll sotsiaalse reaalsuse konstrueerimisel.....	5
1.1.1 Kõneaine loomine.....	6
1.1.2 Raamistamine.....	9
1.1.3 Kultiveerimise efekt.....	13
1.1.4 Uudise formaat televisioonis.....	14
1.2 Rahvusgrupid eraldi auditooriumina.....	15
1.3 Avalik-õigusliku meedia uudised.....	17
1.4 Uurimisküsimused.....	19
2. MEETOD JA VALIM	20
2.1 Valim.....	20
2.2 Andmekogumise ja -analüüsi meetod.....	22
2.2.1 Kvantitatiivne analüüs.....	22
2.2.2 Kvalitatiivne analüüs.....	22
3. TULEMUSED	24
3.1 Eesti- ja venekeelse AK uudistesaaate struktuur	24
3.2 Eesti- ja venekeelse AK uudistemade käsitlus	29
3.2.1 Eesti- ja venekeelse AK uudistemade jaotus.....	29
3.2.1.1 3. oktoobri AK saated.....	32
3.2.1.2 14. novembri AK saated.....	34
3.2.1.3 30. jaanuari AK saated.....	37
3.2.1.4 21. märtsi AK saated.....	39
3.2.2 Kokkuvõtte analüüsitud saadetest.....	41
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	44
4.1 Järeldused.....	44
4.2 Diskussioon.....	47
4.3 Edasised võimalikud uurimissuunad.....	48
4.4 Meetodi kriitika.....	49
KOKKUVÕTE	51
SUMMARY	53
KASUTATUD ALLIKAD	53
LISAD	61
Lisa 1. Saatekava 03.10.2023.....	61
Lisa 2. Saatekava 14.11.2023.....	63
Lisa 3. Saatekava 30.01.2024.....	65
Lisa 4. Saatekava 21.03.2024.....	67
Lisa 5. Koodipuu saadete temadest.....	69
Lisa 6. Koodipuu ajakirjanike raamistamisviisidest.....	70
Lisa 7. Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	71

SISSEJUHATUS

Inimesi ümbritseb rohkem infot, kui ajakirjandus suudab kajastada, mistõttu teevad ajakirjanikud igapäevaselt valikuid. Uudistes ei edastata kõiki detaile, vaid ajakirjanikud on eelnevalt otsustanud, milliseid fakte ja vaatenurki uudisesse lisatakse (Manzoor jt, 2019: 216). Seeläbi suunavad nad tarbija tähelepanu esiletõstetud hoiakutele ja väärtustele. Kuna uudiste auditooriumid usaldavad ringlevaid meediatekste, on ümbritseva maailma mõistmisel võtmetähtsusega väljaanded oma teemade valikute ning loodavate uudiste sisuga (Adoni jt, 1984: 35-39). Järjepidevalt teemasid konkreetsel viisil edastades - teatavas järjekorras ja kindla vaatenurgaga esitledes - kujundab meedia auditooriumi arusaama sotsiaalsest reaalsusest (Morgan ja kaasautorid, 2014: 485).

Uudiseid tarbiv auditoorium pole aga ühise taustaga ning nad võivad erineda nt rahvuse, teadmiste, kultuuri jms poolest. See tõstatab küsimuse, kas eri auditooriumitele loodud ajakirjandus erineb ka oma sisu poolest. Eestis pööratakse üha enam tähelepanu vene keelt emakeelena rääkivate inimeste integratsioonile, sest demokraatia toimimiseks ja riigi julgeoleku tagamiseks on oluline ka venekeelse elanikkonna kaasatus ühiskonna asjadesse. Selle taustal on üheks probleemiks, et venekeelne elanikkond on olnud Eestiga seotud teemadest eemal, sest on tarbinud Vene meediat (Vihalemm jt, 2020: 260). Vihalemm ja Leppik (2019) nimetavad venekeelse auditooriumi meediatarbimist julgeolekuküsimuseks, mis tuleneb Eestis elavatele venelastele mõeldud propagandasõnumite rohkusest, millega mõjutatakse tarbijate maailmavaateid. Seega on Eesti meediamaaastikul võitlus venelaste tähelepanu eest: Eesti eestikeelne ajakirjandus, Eesti venekeelne ja Venemaa ajakirjandus (Vihalemm jt, 2020).

Oma bakalaureusetöös pean oluliseks Eesti avalik-õigusliku meedia lähenemisviisi just teleuudiste kontekstis, sest ERR on Eesti ainuke avalik-õiguslik väljaanne, mis omab Eesti ühiskonda ühendavat rolli, pakkudes mitmekeelset (tele)ajakirjanduslikku sisu (Eesti Rahvusringhäälingu arengukava 2024-2027). Teistel kohalikel erameedia kanalitel see puudub. Eesti venekeelse kogukonna jaoks on Eesti Rahvusringhäälingul (ERR-il) eraldi venekeelne telekanal ETV+, kus luuakse venekeelset "Aktuaalse kaamera" (AK) uudistesaadet. Lähtudes sellest, et paralleelselt eksisteerib ETV kanalil ka eestikeelne uudistesaadet, puudub hetkel teadmine, kas nende kahe sisu erineb auditooriumist lähtuvalt. Varasemalt on venekeelse ajakirjanduse sisu ja tähendust uurinud Natalja Inno (Inno, 2022) ja Anna Tisler-Lavrentjev (Tisler-Lavrentjev, 2021) enda magistritöödes, kuid siiski puuduvad Eestis laiemad uuringud venekeelse meedia erinevuste

kaardistamisest. Huvi antud teema vastu sai alguse olles praktiliselt Eesti Rahvusringhäälingu „Aktuaalse kaamera“ uudistetoimetuses, nähes kõrvalt eesti- ja venekeelse saate valmimisprotsessi. AK saade peaks olema kättele- ja arusaadav mõlemale rahvusele, kuid püsib küsimus, mil määral mõjutab saate sisu see, et see on suunatud erinevatele auditooriumitele. Niisiis onanud bakalaureusetöö eesmärk uurida erinevusi Eesti Rahvusringhäälingu eesti- ja venekeelse „Aktuaalse kaamera“ teleuudiste uudisagendas.

Töö koosneb neljast peatükist: 1) teoreetilistest lähtekohtadest ja varasematest uuringutest, 2) uurimismeetodist ja valimist, 3) tulemustest ning 4) järeldustest ja diskussioonist. Esimeses peatükis selgitan meedia mõju inimeste tähendusloome protsessile ehk kuidas meedia loob inimestele arusaama sellest, mis maailmas toimub. Toon välja selle kolm põhilist protsessi, põhinedes varasematele uuringutele nii trüki- kui ka audiovisuaalse meedia kontekstis. Kuna töö eesmärgiks on uurida avalik-õiguslikus meedias konstrueeritavate reaalsuste erinevusi, olen välja toonud ka rahvusgrupid kui eraldi auditooriumi ja andnud ülevaate Eesti avalik-õigusliku teleuudiste formaadist. Meetodi ja valimi peatükis kirjeldan töös kasutatavat uurimismeetodit ja kasutatud valimit ning seejärel esitan töö tulemusi püstitatud uurimisküsimuste järjekorras. Viimasena toon välja peamised järeldused ning diskussioonis edasisi teemaarendusi ja kasutatud meetodi kitsaskohti.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Lähtun uudiste uurimisel sotsiaalkonstruktivismi paradigmast, mille kohaselt uudised ja meedia mängivad suurt rolli sotsiaalse, poliitilise ja kultuurilise arusaama kujundamisel. Selgitan peatükis, milline on uudiste tähtsus auditooriumile, kuidas neid mõjutatakse, mille poolest erinevad teleuudised ja millise konteksti annab uudistele vähemusmeedia või avalik-õiguslik väljaanne.

1.1 Meedia roll sotsiaalse reaalsuse konstrueerimisel

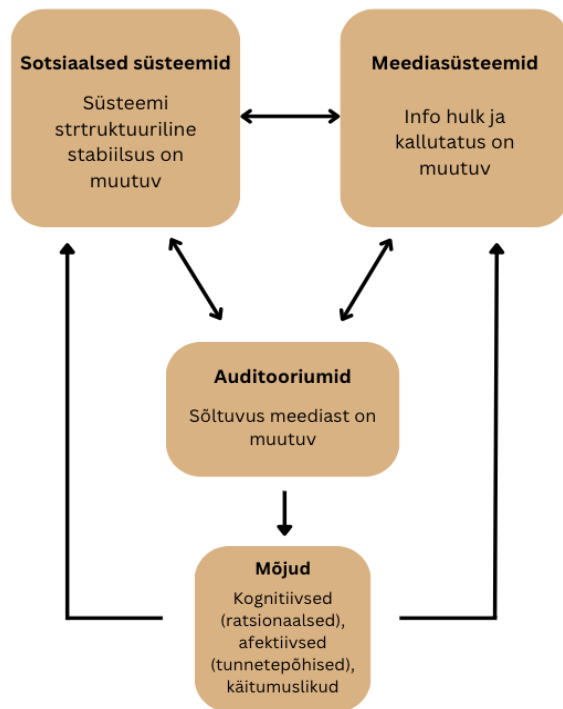
Meedia ja uudised loovad taustafooni, s.t auditooriumi arusaama sellest, mis maailmas toimub ja mis on selles olulist (McQuail 2010: 101). Kõuts-Klemm ja Seppel (2018: 145) kirjutavad, et inimesed saavad meediast infot maailmas toimuva kohta. Meedia roll ongi pakkuda teadmisi ühiskondlike sündmuste ja protsesside kohta, mida inimene saab kasutada oma arusaama kujundamiseks. Arusaam ümbritsevast ei kattu kunagi teiste inimeste arusaamaga, sest see sõltub indiviidi isiklikest kogemustest, maailmavaadetest ja jooksvatest tõlgendustest (Adoni ja Mane, 1984: 325). Need võivad muutuda iga päev, mis tähendab, et inimese arusaam ümbritsevast on pidevas muutumises. (Berger ja Luckmann, 1991: 74-76).

McQuail (2010: 101) on seisukohal, et massimeedias on meelelahutuse ja popkultuuri tõusuga muutunud sotsiaalne maailm üha keerulisemaks. Keskendudes sotsiaalse reaalsuse konstrueerimisel meedia mõju uurimisele, toob McQuail välja peamised seisukohad:

1. Ühiskonnas pole miski kindel, sest see on pidevalt muutuv sotsiaalne üksus.
2. Info, millega reaalsust konstrueeritakse, tuleb meediast, aga inimene ei pea seda vastu võtma ning nendel on võimalik sellest keelduda.
3. Täendusloome põhineb meedia valikulistel otsustel, mida dikteerivad ajakirjanikud, regulatsioonid, eeskirjad jms. Demokraatlikes lääne riikides tekib ajakirjanduse kallutatus tahtmatult, sest ajakirjanikud peavad arvestama nt kutse-eetikaga.
4. Meedia objektiivsus pole võimalik, sest ühiskond on inimeste enda tõlgendus.

Viimane punkt ei pea Noelle-Neumann (1979, 1974), Gunther (1998: 487) ja Tversky & Kahneman (1971, viidatud Gunther, 1998 kaudu) väitel paika, sest meedia suudab tekitada inimeses reaalsusest vale arusaama. Tversky ja Kahneman (1973: 221) selgitavad, et kui meedia kajastab järjepidevalt mingit seisukohta arvab tarbija, et see ongi enamiku ühiskonnaliikmete arvamus. Noelle-Neumann (1974: 43-51; 1977: 143-158) nimetab taolise olukorra tekkimist auditooriumis pluralistlikuks ignorantsuseks. Kuigi arusaam ümbritsevast on personaalne, ei

piirdu meedia mõju ainult ühe indiviidi reaalsuse konstrueerimisega. Meediamaaistik on pidevas arengus, seega ei saa meediatarbijaid käsitleda kui ühte auditooriumit, kellel on infole ühtne reaktsioon (Postelnicu, 2016).

Joonis 1. Ühiskonna, meedia ja auditooriumi omavaheline seos (Ball-Rokeach ja Defleur, 1976: 8). Joonise tõlkis eesti keelde Katre Roomets.

Meediamajade toimetustest tulnud info põhjal saab inimene teha kergesti järeldusi ja võtta omaks uudises kõlanud seisukoha(d) (McCombs, 2005: 546). Uudistes edastatud infoga saab inimestes tekitada kuuluvustunnet või hoopis vastandumist. Gunther (1998: 488) selgitab, et infokülluse keskkonnas elamine muudab tarbijad edastava info suhtes vastuvõtlikumaks. Seepärast tabavad inimesed kergesti uudise iseloomu: kas teema on saanud kajastust või mitte (kas see on üldse oluline) või on sellel positiivne või negatiivne mõju.

1.1.1 Kõneaine loomine

Meedia mõjutab arusaama sotsiaalsest reaalsusest avaliku kõneaine kujundamise kaudu. Meedias antakse pidevalt uut infot ning mida järjepidevamalt ja suurema info hulgaga seda tehakse, seda olulisemaks peab inimene teemat (McCombs ja Shaw, 1972: 176-177). Niisiis muudab massimeedia teatud sündmused olulisemaks, mislähemal kannab inimene selle teadmise ka enda

igapäeva (McCombs, 1977: 90). Shaw (1979: 96) näeb, et kui ajalehed, televisioon või muu uudismeedia ei pööra teemale tähelepanu, jätab inimene selle kahe silma vahele.

Schoemaker ja Reese (2014) toovad välja tegurid, millel on mõju sellele, milliseks kujuneb meedia kõneaine:

1. Uudisväärtustamine: ühiskondlik ideoloogia, sotsiaalsed-kultuurilised mõjud.
2. Faktorid väljaspool meediamaastrikku nt majanduslikud stiimulid.
3. Meediaorganisatsioonid ja nende eeskirjad.
4. Väljaannete igapäevane praktika sh ajakirjanduseetika.
5. Ajakirjanikud.

Megwa ja Brenner (1988: 48) toovad välja, et meedia kasutab kõneaine kujundamiseks “väravavahi” (i.k. *gatekeeping*) lähenemist. See tähendab, et väljaanded püstivad ja hoiavad uudisväärtuste kriteeriume valdkonnasiseselt. Niisiis on oluline roll uudistetoimetusel ja nende töötajatel, kes määravad oma otsustega päeva olulisemad teemad, suunates inimeste tähelepanu konkreetsetele valdkondadele ja sündmustele, mida nad peavad oluliseks. Just uudistetoimetuses töötavad inimesed saavad mõjutada sotsiaalset reaalsust selliselt, et sellel on suur ühiskondlik mõju (Tuchman, 1975: 149). Teatud valdkondadele suunavad tähelepanu veel lugude ülesehitus ja järjekord. McCombs (1977: 90) näeb ajalehtede kõneaine loomise viisiks visuaalset ülesehitust, näiteks uudise paigutust lehel, pealkirja suurust ja antud ruumi. Teleuudistes on avalooks päeva kõige olulisem teema ning erakordse uudise puhul ollakse valmis katkestama tavapärasest programmi (Tewksbury ja Rinke, 2016: 3).

Kui kõneaine kujundamine viitab eelkõige sellele, milliseks kujunevad meedia mõjul inimeste arusaamad sotsiaalsest reaalsusest, siis eksisteerib ka meediaväljaannete omavaheline kõneaine kujundamine (*intermedia agenda-setting*). See tähendab, et üks väljaanne suunab teiste väljaannete teemavalikuid: kui üks väljaanne peab teemat oluliseks ehk kajastab seda, hakkavad ka teised sellele tähelepanu pöörama. McCombs (2005: 549) näeb, et ajakirjanikud otsivad pidevalt oma töö kohta teistelt ajakirjanikelt kinnitust ja vaatavad, mida nemad kirjutavad, eriti suurt võimu omavad mõjukad väljaanded ja selle ajakirjanikud. Seepärast on McCombs seisukohal, et mõjukate väljaannete domineerimise, levinud ajakirjandusnormide tõttu on uudiste agenda kõikides väljaannetes ühesugune. Kuid kõneaine kujundamine aitab ka väljaandeid, sest esile tõusevad teemad, mis pakuvad tarbijale huvi. Seega on meedia ja auditooriumi mõju vastastikune. Üheks näiteks on ajakirjanike sotsiaalmeedia kasutamine, kes üritavad sealt leida

teemasid, mis on inimeste jaoks olulised ehk pakuvad kõneainet. Pidevalt uuenev sotsiaalmeedia sisu toobki avalikkuse ette uued teemad ning muudab nende leviku (mh ajakirjanike hulgas) kättesaadavamaks (Tewksbury ja Rinke, 2016: 4-5).

Kõneaine kujundamisel nähakse olulist rolli veel geograafilisel lähedusel. Fiske (1987: 285) selgitab, et probleemid, mis toimuvad kolmandates riikides (katastroofid, korrupsioon, näljahädad jne), ei tekita lääne ühiskonnas suuri reaktsioone. Põhjuseks asjaolu, et lääne ühiskonnas elavatel inimestel on maailmast erinev arusaam. Lääne demokraatia on „stabiilne keskkond ning õiglaselt ja ausalt juhitud ühiskond” ning selles elavatele inimestele lähevad korda uudised, mis haakuvad selle arusaamaga (*ibid*). Kõneaine kujundamist, võttes arvesse geograafilist lähedust, uurisid Dunaway ja kaasautorid (2010: 375) immigratsiooni kajastamisel USA osariikide ajalehtede põhjal. Nad leidsid, et immigratsiooniteemalisi uudiseid oli tunduvalt rohkem Mehhiko piiri äärsetes osariikides. Kõneaine kujundamise efektist ja geograafilisest lähedusest tulenevalt nägid inimesed immigratsiooni kõige olulisema probleemina ning efekt oli mastaapsem kui mitte-piiriäärsetes osariikides. Seega muutis meedia immigratsiooni oluliseks teemaks, kuigi tarbijad võib-olla ei puutukski sellega igapäevaselt kokku. Yani ja Bisselli (2018: 867; 880) uuringus ei leidnud läheduse olulisus kinnitust, sest nende arvates lõhub uus ülemaailmne 24-tunnine ning 7-päevane uudistetsükkel nii geograafilised kui ka ajalised piirangud.

McCombs ja Shaw (1972: 177; 185) näevad kõneaine kujundamist peamiselt poliitilise sisu kajastamisel, sest see kujundab inimese arusaama kõige rohkem. Autorid toovad välja, et inimeste jaoks on massimeedia kõige lihtsam ja peamine allikas poliitilise info saamiseks. Lugudes luuakse kujutus eri poliitikutest, poliitilistest kampaaniatest s.t neile luuakse tähendus. Poliitmaastiku pideva aktiivsuse ja muutumise tõttu on võimalik inimeste arusaama järjepidevalt mõjutada (McCombs ja Shaw, 1972: 177; 185), sest iga uus infokild annab inimesele uue arusaama.

Kõneaine efekti mõju käib ka ajaga kaasas. Djerf-Pierre ja Shehata (2017: 733-757) uurisid perioodil 1992-2014 Rootsi avaliku arvamuse ja meediasisu andmeid, üritades leida inimeste jaoks kõige olulisemat probleemi (*most important problem* ehk *MIP*). Nad järeldasid enda töös, et meedia mõju sh väljaannete rohkus pole ajan kõneaine efekti muutnud: 1990ndatel eksisteerinud väljaannete vähesusel ning praegusel laia valikuvõimalusega ajal on meedial sama suur mõju inimeste kollektiivsele kõneaine kujundamisele. Uued meediavormid hoopis suurendavad kõneaine kujundamise mõju veelgi (Boynton ja Richardson 2016: 1916).

Kuigi ühiskondlik kõneaine tuleb peamiselt meediaväljaannetest, pole need alati esimesed kohad, kuhu inimesed pöörduvad selgituste saamiseks (Tewksbury ja Rinke, 2016: 4-5). Atwater ja kaasautorid (1985: 393-397) täheldavad, et kõneaine kujundamise suurendamisele aitab kaasa ka inimeste omavaheline kommunikatsioon. Seega võib tulla kõneaine sisend meediaväljaannetest, aga inimesed peavad sellele omistama ka igapäevases suhtluses tähenduse. Niisiis ei piisa ainult kajastamise otsusest.

McCombs (1977: 93) toob välja kõneaine kujundamise kolm tagajärge:

1. Teadlikkus – meedia igapäevased valikud teemade kajastamisest muudavad need inimeste jaoks oluliseks.
2. Prioriteetide loomine – meedias kajastatud teemad kantakse otse üle ühiskondlikule arusaamale ehk luuakse samad prioriteetid. “Inimene peab oluliseks seda, mida peab oluliseks meedia.”
3. Silmapaistvus – teadlikkuse ja prioriteetide loomise efekt. Suur meediakajastus lisab teema inimeste igapäevasesse reaalsusesse. Inimesed teevad vahet olulisel ja ebaolulisel, kuid meedia prioriteetid ei kajastu inimeste igapäevastes tegevuses.

1.1.2 Raamistamine

Meedia objektiivsust peetakse uudisloome vundamendiks, mille järgimine on väljaande sh ajakirjaniku kohustus (McQuail 2000: 152; 157). Ajakirjanikud, luues uudiseid, otsustavad, kuidas edastada infot selliselt, et kõige olulisem oleks auditooriumile arusaadav ning meelepärane (Tewksbury ja Rinke 2016: 7). Kuna meedia ei suuda kajastada kõiki toimuvaid sündmusi, pole ajakirjanikel võimalik esitada uudisloos kõiki detaile, mistõttu peavad nad pidevalt otsustama, milliseid fakte ja vaatenurki uudistes esitada (Manzoor jt, 2019: 216).

Raamistamine tähendabki subjektiivsest reaalsusest infokildude valimist ja nende esiletõstmist (Entman, 1993: 52). Ajakirjandusliku raamistamisteooria uurija Robert Entman väidab, et raam koosneb neljast osast: probleemi identifitseerimine (mis juhtus?), põhjuse leidmine (miks juhtus?), eetilise hinnangu andmine (mida tehti õigesti/valesti?) ja lahenduste pakkumine (mida on vaja teha?). Uudises ei pea kõik neli raami eksisteerima, vaid ajakirjanik võib otsustada ühe või mitme kasutamise kasuks. McQuail (2000: 451) nimetab raamideks uudises olevaid hinnanguid, mille põhjal “auditoorium võtab omaks ajakirjanike pakutud taustsüsteemi ja näeb maailma

samamoodi.” Scheufele (1999: 103-122) ütleb, et raamistamine on protsess, kus ajakirjanik loob uudise igapäevaelu pisidetailidest, mis on ka tema professionaalne kohustus.

Van Dijk (1985: 73) selgitab, et uudiste kallutatus tuleb kõige paremini välja lingvistilisest analüüsist. Ta toob välja, et ajakirjaniku sõnavalikud saavad sisaldada subjektiivseid hinnanguid ja maailmavaateid, mis näitavad väljaande või ajakirjaniku erapooletuse puudumist. Seega on ajakirjanikel oluline roll, sest nad kontrollivad raamide sees info ja selle sisu levikut (Entman, 2003: 422). Kõik ajakirjaniku kasutatud või allikate tsitaatide sõnad on vaataja kultuuriruumis tuntud, inimesele arusaavad, meeldejäädavad ja/või emotsionaalselt laetud (Entman, 2003: 417). Emotsionaalsus on raamide kasutamisel oluline, sest suudab suurema tõenäosusega mõjutada rohkem kui teised sõnad ja pildid, kuna köidab rohkem inimeste tähelepanu (Entman, 2003: 429). Van Dijk (1985) on oma analüüside põhjal leidnud veel mitmeid viise, kuidas ajakirjanikud mõjutavad oma valikute läbi inimeste arusaama (Tabel 1). Näiteks saab ajakirjanik poliitikaemalistes uudistes viidata varasemalt juhtunud sündmustele, milleks võivad olla eelmised umbusaldusavaldused või läbirääkimised. Tagajärgedeks saavad olla eesootavate umbusaldusavalduste hääletamised, tulemuste selgumine jms.

Tabel 1. Ajakirjanike kasutatavad lingvistilised raamistamisviisid (Van Dijk 1985: 77-88). Tabeli koostas Katre Roomets.

Raamistamise viis	Milles väljendub?	Miks kasutatakse?
Info „kustutamine“	Uudistekstis vähendatakse detailide osakaalu ning muudetakse see ülevahtlikumaks.	Inimese tähendusloome baseerub juba eksisteerivatele teadmistele, niisiis peab indiviid omama uudise mõistmiseks olukorrast piisavat taustainfot
Taustainfo (<i>background</i>)	Tähendab juhtunule ajaloolise, poliitilise või sotsiaalse konteksti andmist, mis ei pea ilmingimata olema seotud juhtunuga.	Selgitab inimesele seotud valdkondasid. Peab tekstis domineerima, kuid mitte sündmuse/juhtunu osana.
Kontekst (<i>context</i>)	Tarbijale selgitatakse, miks on teema oluline.	Info organiseerimiseks

Varasemad sündmused (<i>previous events</i>)	Vaatajale tuletatakse meelde, mis juhtus varasemalt.	Muudab sündmuse inimese jaoks relevantsemaks.
Tagajärjed (<i>consequence</i>)	Selgitatakse sündmuseid, mis võivad tekkida olukorrast lähtuvalt.	Inimeste jaoks on oluline juhtumi(te) sagedus, mistõttu selgitatakse inimestele võimalikke eesootavaid tagajärgi.
Umbisikuline tegumood	Lause fookus suunatakse sündmusele, mitte sellega seotud olevate inimes(te)le.	Vähendab rääkimise all oleva inimese seotust olukorraga – olulisemaks muudetakse sündmus, mitte indiviidid.

Raamide lingvistilisele aspektile viitavad ka Manzoor jt (2019: 219), kes toovad välja, et raame saab identifitseerida vaadates lugude pealkirjasid, visuaalset materjali, juhtlõiku, allikaid ja nende tsitaate. Pealkirja ja juhtlõigu sõnastus annab Van Dijk (1985: 77) põhjal kõige paremini edasi olulisima info. Inimene otsustab nende põhjal, kas teema on talle oluline või pakub huvi (Van Dijk 1985: 84). Chandler (2005: 4-5) täheldab, et ajakirjandus on kaldu “dramaatiliste sündmuste” poole ning toob põhjuseks tähelepanu kogumise vajaduse. Ta märgib, et uudislööd ühiskonna ja inimeste igapäevasest reaalsusest saavad vähem kajastust, kuna sotsiaalset reaalsust konstrueeritakse hoopis harva esinevate sündmuste põhjal nt kuritegevus, mis on populaarsemad.

Entman (2003: 417) selgitab, et raamistamisel kasutatud sõnu saab poliitikateemalistel uudistel eristada, kui palju toetust või vastandumist ühele või teisele poolele luuakse. Ka ajakirjanikud ise kasutavad poliitikateemalisi uudiseid luues allikatena oponentide arvamusel poliitikuid, et rõhutada osapooltevahelist konflikti, mis muudetakse seeläbi uudise kõige olulisemaks aspektiks (Moy ja Tewksbury, 2016: 8). Konfliktiolukorra kajastamise näitena toovad Adoni ja kaasautorid (1984: 36) välja Glasgow’ ülikooli meediagrupi uuringu, millest selgus, et Suurbritannia meedia kajastas tööstusstreikide osapooli ebavajalike tagamõtetega. Näiteks juhtpositsioonide esindajate intervjuud toimusid vaikselt kontoriruumis, mis väljendas autoriteeti, samas näidati streikijaid protestimas, mis lõi vaatajale arusaama, et nemad on olukorra põhjustajateks (*ibid*). Erinevatele raamistamise viisidele viitab ka D’Angelo (2017: 1), näiteks temades esitatakse rõhuasetusi ning neid võrdsustatakse. Rõhutamiseks kasutab ajakirjanik konkreetseid infokilde ja jätab tahtlikult

välja teatud aspektid, et olukorda mingil viisil kirjeldada ning anda hinnanguid (Van Dijk, 1985: 77-88 põhjal läheb see info kustutamise alla).

Moy ja Tewksbury (2016: 8) toovad välja, et ajakirjanikud ei vali infot juhuslikult, sest sisend tuleb varasemalt eri allikate poolt konstrueeritud kultuuriruumist ja kõneainest. Raamidele saab omastada ka ühiskondlike normide tähenduse ning kui ajakirjanik koostab uudislugu, siis ta ei kohta raame, mis pole osa vastavast kultuuriruumist ja ühiskondlikest normidest (Scheufele 1999: 103-122; Moy ja Tewksbury 2016: 8). Seega põhineb raamistamine ka ajakirjaniku enda internaliseeritud seisukohtadel, mis on sotsiaalse reaalsuse konstrueerimise põhitõe järgi erinevad, sest ühelgi inimesel pole täpselt ühesugust reaalsust (Moy ja Tewksbury 2016: 9). Van Dijk (1988: 33-34) toob välja, et eri keelt rääkivad inimesed peavad olulisemaks teistsugust informatsiooni ehk neil on erinev kõneaine kujundamine. Ta lisab, et seetõttu raamistavad ajakirjanikud uudiseid teistmoodi, kuid nende eesmärk on ikkagi tagada teistsuguses keelekeskkonnas olevatele inimestele sama uudise edastamine.

Ajakirjanikel võib olla ka eraldi eesmärk inimeste arvamuse muutmine, kasutades eri raamistamisviise ning inimeste mõjutamist läbi ajakirjanduslike valikute uuris Khaldarova (2019: 17). Ta keskendus, kuidas kujutas Venemaa uudistekanal nr 1 Ukrainat ajavahemikus 2012–2014. Khaldarova tõestas, et Venemaa uudistekanal kasutas uudistes erinevaid viise sotsiaalse reaalsuse muutmiseks. Kanali varasemalt loodud narratiiv (enne 2014. aastat) Ukrainast kui 'väikesest vennast' muutus pärast 2014. aasta annekteerimist. Lisaks moondunud uudiste sisule, muutus ka näidatav videopilt ja heli, näiteks videomaterjal Ukrainast sisaldas rohkesti hävinud maju ja hukkunuid. See toetas Vene loodavat raamistamist Ukrainast ja ukrainlastest kui fašistidest (*ibid*). Niisiis võib ajakirjanik sama uudist tehes kasutada teistsuguseid raamistamisviise, et luua eri auditooriumides olevatele inimestele: 1) ühesugune ülevaade või 2) olukorrast alternatiivne arvamust.

Kuigi sotsiaalse reaalsuse pilt võib olla moonutatud meedia poolt, ei pruugi see ilmtingimata mõjutada inimese igapäevaelu. Ka pidevalt konkreetset meediaruumis sisu tarbides võib juhtuda, et inimene ei saagi aru ajakirjanike raamistamisviiside erinevustest. Kõuts-Klemm ja Seppel (2018: 141) toovad välja, et inimene loob peamiselt tähenduse ainult sellele, millega ta on varem kokku puutunud.

1.1.3 Kultiveerimisefekt

Pikaajaliselt teemasid teataval viisil käsitledes, neid teatavas järjekorras ja kindla vaatenurgaga esitledes, kujundab meedia auditooriumi arusaama sotsiaalsest reaalsusest. Meedia mõju sotsiaalsele reaalsusele väljendubki Shaw (1979: 102) põhjal kultiveerimisefektis, mida defineerib Shrum (2017: 1) kui “suhe inimeste televisiooni vaatamisele kulunud aja ning vaatajate uskumustel põhineva ümbritseva maailma vahel”. George Gerbneri kohaselt toimub väärtuste, hoiakute ja maailmavaadete kultiveerimine auditooriumis ning indiviidi reaalsuse kujundamisel on oluline, kas tarbijal on massimeediaga järjepidev kokkupuude (Adoni ja Mane, 1984: 331).

McCombs (1977: 92) näeb trükimeedia rolli kõneaine kujundamisena ning televisiooni oma infole tähelepanu juhtimisena. Ta lisab, et trükimeedia paneb paika olulised uudised (kujundab kõneainet temaatiliste valikutega), televisioon loob nende järjekorra (kujundab kõneainet tähelepanu suunamisega). Kultiveerimisprotsessi “edukuse” faktoriteks toovad Morgan ja kaasautorid (2014: 485) välja resonantsi (*resonance*) ja süvendamise (*mainstreaming*).

- Resonants: kultivatsiooniefekt suureneb, kui juba eksisteeriv reaalsus ja uudisest saadud sõnum läheb kokku eksisteeriva arvamusega. Näiteks inimesed, kelle kodukohas toimub palju vägivaldseid sündmusi, vaatavad rohkem selleteemalisi uudiseid.
- Süvendamine: pideval kokkupuutel meediaga, muutuvad muidu eri gruppides olevate (nt poliitiliste uskumuste põhjal jaotunud) inimeste perspektiivid. Morgan ja kaasautorid (*ibid*) toovad näitena aktiivsed televisioonitarbijad liberaalsete ning konservatiivsete maailmavaadetega: järjepideval vaatamisel omistavad konservatiivid liberaalseid vaateid ja vastupidi. Seega pidev televisiooni vaatamine muudab varasemalt omandatud seisukohad ebaolulisemaks ning tarbitud sisu loob inimgruppidele ühised uskumused.

Shrum ja O’Guinn (1993: 441) on täheldanud, et kui infot kasutatakse tihti, muutub selle mõistmine kergemaks ja sellele reageerimine kiiremaks: teadmine internaliseeritakse ja edaspidised otsused põhinevad algselt saadud info põhjal. Inimene kasutab pidevalt kõige kättesaadavamat infot (Shrum ja O’Guinn, 1993: 461). Kui pidevat tähendusloomet ei toimu, kaotab info oma väärtuse sh mõju inimese otsustele. Seega näevad Moy ja Tewksbury (2016: 10), et raamide omaks võtmise oluline osa on massimeedia tarbimise järjepidevus.

See eeldab, et meedias edastatakse teemasid samasuguselt ehk raamistatakse sarnaselt. Seda uuris Shrum (2017: 1), kes selgitas, et analüüsid televisioonis edastatud info kohta lükkasid ümber eelduse, et TV-s kasutatud raamid ja kajastatud sõnumid on varieeruvad. Tarbijale võis tunduda,

et nad vaatavad erinevaid programme, teemasid ning saatejuhte, kuid täpsem uurimine tõstis esile märkimisväärsed sarnasused edastatavate väärtussüsteemide kohta. Ehkki inimesele tundus, et info on mitmekülgne, ei vasta see tegelikult tõe, sest maailmakorraldust nähakse neis kõigis samamoodi (*ibid*). Niisiis toimus kultiveerimise efekt televisiooniüleselt mitmetes programmides ühiseid väärtussüsteeme omaks võttes. Samas uurisid Višnovský ja kaasautorid (2018: 48-56) Slovakkias inimeste pikaajast info vastuvõtlikuse võimet ning leidsid, et inimesed suudavad eristada kallutatud teleuudise sisu. Mõistmisel muutub tarbija aga kriitiliseks ajakirjandusliku objektiivsuse puudumise tõttu (Višnovský jt., 2018: 56). Seetõttu on pidevalt võimalus, et väljaande kallutatud sisu muudab vaataja arvamuse hoopis vastupidiseks.

Nagu teistes meediumites (ajalehed, raadio), on ka televisiooni mõju sotsiaalsele reaalsusele sõltuvuses nende otsesest kogemusest konkreetse valdkonnaga (Adoni jt, 1984: 48) ehk sellest sõltub kui suurt rolli mängib see inimese elus. Shrum (2017: 1) lisab, et kõige olulisemaks on see, et inimeste maailmavaade põhineb üha rohkem televisioonil ja selles kujutatud narratiividele ning sõnumitele. Kui televisioonis edastatu oleks inimeste igapäevast, ei oleks Shrum (2017: 2) arvates sel inimeste reaalsusele mõju.

1.1.4 Uudise formaat televisioonis

Varasemalt selgus, et meedial tervikuna on inimeste tähendusloome protsessidele mõju, kuid eraldi tähelepanu on saanud teleuudiste uurimine. Nagu trüki- ja audiomeedias, keskendutakse ka teleuudistes üldistele uudisväärtustele, milleks on ebatavalisus, mõjusus, prominendid, konflikt, lähedus (emotsionaalne ja geograafiline), värskus ja aktuaalsus (Hennoste, 2008: 30). Siiski erineb teleuudise ülesehitus tavapärasest trükimeedia uudisest. Televisiooni eripära on McQuail (2000: 23) põhjal inimliku kontakti loomise võime, sest ekraanilt on võimalik näha saatejuhti, allikaid, mis läbi tekib inimesel tunne, et tegevus juhtub reaalselt ja vaataja on ise kohal.

Teleuudiste uudisväärtuste erisus võib tuleneda erinevalt, sest teiste meediumite (ajalehed, raadio ja tele) igapäevased uudistetsüklid on erinevad: kas kanalil on võimalus luua kõneainet, avaldades uudise esimesena või kajastab ta seda hiljem koos teiste väljaannetega (Reich, 2016: 3-4). Kuigi igas ajakirjanduslikus tekstis on esikohal sõnastus ning lausete ülesehitus, on teleuudistes omad tähelepanekud. Näiteks tuleb vaatajale jätta tõlgendusruum, mitte ise uudisloo jutustajana kõike kirjeldada, mida näeb inimene ekraanilt (Kobré, 2012: 180). Kobré (2012: 5-6) eristab trükimeedia ja teleuudiseid nende edastamise viisi põhjal: televisioonis kasutatakse uudise loomiseks narratiivi, millel on algus, keskosa ja lõpp. Teleuudiste eripärasid uurinud Hartmann ja Husband (1976,

viidatud Adoni ja kaasautorid, 1984: 34–36 kaudu) tõid välja, et teleuudised ei tegele probleemide lahkamise ega analüüsimisega, vaid hoopis lihtsustavad neid. Nad lisavad, et teleuudistes ei analüüsita juhtunu tagamaid ega põhjuseid ehk miks midagi juhtus - kõik konfliktid on lühiajalised ja lahenevad kiiresti (Adoni ja kaasautorid, 1984: 36-37).

Teleuudiste kiirele vormile viitab ka Kobre (2012: 56), kelle nägemusel tuleneb see auditooriumi tähelepanu hoidmise vajadusest, sest inimesed tegelevad tihtipeale mitme asjaga korraga nt kirjutavad sõnumeid. Vaataja tähelepanu on kerge hajuma, seega peab ajakirjanik pidevalt mõtlema erinevatele lahendustele, kuidas muuta uudislugu paelumaks (*ibid*). Oluline on uudise monteerimine: erinevate kaadrite/materjalide kasutamine, videopildi kestus, kasutatav graafika jne. Teleajakirjanikud kasutavad varieeruvuse loomiseks ka *stande*, mis tekitab inimesele kohaloleku tunde, sest näidatakse ajakirjanikku sündmuskohas. See annab vaatajale vahetu konteksti uudisest endast.

Teleuudistel on ka eeliseid teiste meediavormide ees. Audiovisuaalse materjaliga saab luua varieeruvat ja paeluvat ehk inimesi kütkestavaid lugusid, mis on vaatajate suurendamise vundamendiks (Kobre, 2012: 48; 56; Tuchman, 1975: 152). Tuchman (1975: 152) toob näitena, et teleuudise intervjuu ajal kaetakse allika videopilt vähemalt mingis osas vastavate katteplaanidega. Sellise lahenduse vajadust põhjendab Kobre (2012: 125) vaatajate eelistusega: praeguses mediakeskkonnas on televisioonitarbijad harjunud kiiresti vahetuvate piltide, videote ja klippidega, mistõttu oodatakse sellist lahendust ka teleuudiseid vaadates. Teleuudise ettenähtud ajaraami valivad ajakirjanikud kõige ärevamad momendid, kasutades audiovisuaalse meediumi erilisi võimalusi: heli ja videopilt (Hall, 1970, viidatud Adoni ja kaasautorid, 1984: 34-36 kaudu). Nii saab inimene tunda nagu ta oleks ise toimumispäigal.

Uudise “väljanägemine” eri meediumites tuleneb ajakirjandusvaldkonna enda loodud raamistikust: ajakirjanikud, toimetuste juhid, ühiskondlikud, kultuurilised ja sotsiaalsed faktorid suunavad pidevalt valikuid tegema (Reich, 2016: 3). See sunnib nt veebiuudiste toimetuses töötavaid ajakirjanikke kiiremini uudiseid kirjutama ja avaldama.

1.2 Rahvusgrupid eraldi auditooriumina

Eelnevatest peatükkidest selgus, et inimeste arusaam sotsiaalsest reaalsusest on erinev ning pidevas muutumises. Meediauuringutes keskendutakse ka eri rahvusgruppidele suunatud meedia

analüüsimisele, sest annab võimaluse integratsiooniprotsessi võimestamiseks. Teistsuguse etnilise taustaga inimestele mõeldud meedialoome mängib identiteedi ja sotsiaalse reaalsuse konstrueerimisel suurt rolli.

Ball-Rokeach ja DeFleur (1976: 5) rõhutavad, et uurides massimeedia mõju inimeste käitumisele, tuleb täieliku ülevaate saamiseks lisaks meedia enda piirangutele arvesse võtta ka auditooriumi ja selle eripärasid. Cormack (2007: 10) sõnastab vähemusrahvuste meedia peamiseks eesmärgiks kultuurilise ja poliitilise eneseväljenduse. See on oluline, sest igal rahvusgrupil on teemad, mis on nende jaoks olulisemad. Just nendele keskendumine aitab ühtse kultuurilise taustaga inimestel üksteisega suhestuda (Shi 2005: 69).

Vähemusrahvustele mõeldud meediaorganisatsioonide hulk kasvab käsikäes migratsiooniga ehk suure immigratsiooniga riikides suureneb taoliste väljaannete hulk (Husband, 2005: 477). Husbandi arvates ei tohiks neid kutsuda alternatiivseteks väljaanneteks, sest tarbijate jaoks ongi need ainukesed valikud. Shi (2005: 69) uuris Ameerika Ühendriikides elavate hiinlaste identiteeti ja selle muutumist läbi nende meediatarbimise. Selgus, et killustunud kultuurilise identiteedi tõttu on kohapeal elavatel hiinlastel keeruline sobituda USA kultuuri. Samas olid nad liialt võõrandunud Hiina sotsiaalsest (kultuuri)ruumist, et sinna naasta. Seega sai USA-s elavate hiinlaste identiteediloome jätkuda ainult Hiina rahvuskultuurilise meedia põhjal, mida toodetakse kohapeal (USA-s). Niisiis mängivad vähemusrahvustele mõeldud meediaväljaanded olulist rolli integratsiooniprotsessis. Guarnizo (1997: 310-311) on täheldanud, et immigrerunud auditooriumi liikmed analüüsivad tarbitud uudiseid läbi "topeltraamistiku" s.t nad võrdlevad elukohajärgse riigi olukorda kodumaal toimuvaga. Kuigi elatakse teises riigis, ja tarbitakse selle meediat, otsivad vähemusrahvuslased ikkagi võimalusi, kuidas olla kursis kodumaaga.

Signer ja kaasautorid (2011: 421) täheldavad, et tänapäeval on ühtse ühiskonna loomise alus immigrantide integratsioonipoliitika. Kõige rohkem aitab sellele kaasa haridussüsteem, kuid ka massimeedia mängib olulist rolli inimeste väärtuste loomisel. Eestis on seda pärssinud Venemaa poliitiliste ideoloogiatega uudistekanalid (Vihalemm jt, 2020: 260). Jakobson (2002) leidis, et 20. sajandi lõpul tekitas Eestis eksisteeriv venekeelne meedia uusi barjääre eestlaste ja venelaste vahele, mitte ei ühendanud neid (*ibid*). Eestis elavatele venelastele loodi pilt Eesti riiklikest asutustest kui millestki, mida ei saa usaldada. Vihalemm ja kaasautorid (2020: 260) toovad välja, et keskmiselt vaatab Eestis elav vene keelt rääkiv inimene 4 tundi Vene ideoloogiat levitavaid televisioonikanaleid nagu PBK, RTR Planeta jms (Vihalemm jt, 2020: 261). Ometi on eelis Eesti

meedia tarbimisel: välismeedial ('kodumaa' omal) jääb kättesaamatuks kohaliku elu kajastamine (geograafiline lähedus) (Šein, 2021: 364; Kõuts-Klemm, 2021). Autorid räägivad, kuidas Vene meedia ei keskendu Eesti elu spetsiifikale samas, kui Eesti uudised kajastavad siin toimuvat täpsemalt. Lisaks on info kergemini leitav kohalikest Eesti meediaväljaannetest või veebilehtedelt jne.

Geissler ja Pöttker (2006, viidatud Singer jt, 2011: 421-422 kaudu) pakuvad kolm võimalust, kuidas meedia saab panustada integratsiooni arengusse: vähemusrahvuslastest inimeste palkamine suurendab mitmekesisust uute teemade näol; vähemusrahvuste objektiivne kajastus aitab ära hoida negatiivseid eelarvamusi; suureneb peavoolumeedia kättesaadavus.

1.3 Avalik-õigusliku meedia uudised

Kui eelnevalt väljatoodu kehtib meedia kohta üldiselt, tekib küsimus, kas samad tähelepanekud on relevantset ka avalik-õiguslik (a-õ) meedia puhul, mis omab ühiskonnas erilist rolli, kuna selle ülesanded on selgemalt seotud ühiskonda ja demokraatiat teeniva rolliga.

1998. aastal võttis Euroopa Liidu ministrite nõukogu vastu Amsterdami protokoll, milles sätestatakse igas Euroopa riigis eksisteeriva avalik-õigusliku ringhäälingu toimimisvajadus: "avaliku ringhäälingu süsteem liikmesriikides on otseselt seotud ühiskondlike, demokraatlike, sotsiaalsete ja kultuuriliste vajadustega ja püüdega säilitada meedia mitmekesisust" (Pool, 2006: 26). Avalik-õiguslike ringhäälingute rollideks on ka ärilistest ja poliitilistest huvidest sõltumatu info edastus (Havel, 2006: 7), ühise rahvusliku identiteedi loomine ning kodanike infovajaduse rahuldamine (Chivers ja Allan, 2022: 11).

Eestis on avalik-õigusliku televisiooni peamine uudistesaaade Eesti Rahvusringhäälingu (ERR-i) "Aktuaalne kaamera", millel on ainuüksi 2024. aastal olnud iganädalaselt keskmiselt 149 000 vaatajat. „Aktuaalset kaamerat“ saab vaadata igal õhtul nii eesti kui ka vene keeles vastavalt ETV ja ETV+ kanalitel. Eestikeelne uudistesaaade on eetris kell 21.00, venekeelne kell 20.00. Lisaks on mõlemad saated järelvaadatavad ERR-i veebilehelt nutiseadmete kaudu. ERR on loonud ka eraldi veebiplatvormi Jupiter, kuhu kõik saated üles laetakse.

Osaledes „Aktuaalse Kaamera“ (AK) toimetuse töös kaks korda praktiliselt olles, selgitan järgnevalt lühidalt, milline on mõlema saate valmimisprotsess.

Eesti- ja venekeelse AK toimetustel toimub iga päev kell 10 ühine koosolek, milles osalevad tööl olevad AK toimetajad, teleuudiste päevatoimetaja ja ka eestikeelse veebi- ning raadiouudiste juhid. Mõlemad toimetuste juhid annavad ülevaate päeva jooksul valmivatest ning planeeritavatest uudistest. Teleuudiste päevatoimetaja toob välja korrespondentide valmivad lood, seejärel saavad sõna AK toimetajad, kes tutvustavad oma potentsiaalseid uudisteemasid. Kui toimetajal pole teemat, annab selle päevatoimetaja. Venekeelse (VK) AK päevatoimetaja tutvustab enda teemasid, mis tihtipeale haakusid eestikeelse (EK) AK omadega. Kui ühel või teisel toimetusel on mingi muu teema, näiteks korrespondentidelt, siis toovad päevatoimetajad selle eraldi välja. VK AK-l on eraldi päevatoimetaja, kes paneb eraldi pärast ühist koosolekut paika VK saate teemad.

Esialgse saatekava ning teemade ülevaate paika saamisel alustavad toimetajad tööd. Kui eesti- ja venekeelses AK-s tehakse samal teemal uudist, annab VK AK toimetaja vastavale ajakirjanikule märku. Tihtipeale jagatakse nt allikatele helistamist ning intervjuude kokkuleppimist. Vaba operaatori leidmisel lähevad EK ja VK AK toimetajad ühiselt allikat/allikaid intervjuuerima. Kui allikas räägib vene keelt, küsib VK toimetaja eraldi küsimused vene keeles. Kui ei, kasutatakse eestikeelse intervjuu vastuseid või soovi korral küsib Vene AK toimetaja lisaküsimusi. See tuleneb püstitatud fookustest ehk mida iga toimetaja soovib enda uudise jaoks teada. Toimetuste vaheline töö lõpeb intervjuudega. Lood konstrueeritakse mõlema toimetaja poolt eraldi ning oma nägemuse või päevatoimetaja suuniste põhjal. EK ja VK toimetajad rohkem koostööd ei tee, juhul kui kummalgi pole küsimusi/tähelepanekuid vms. Uudise valmimisel, kuid enne monteerimist, peab päevatoimetaja loo üle vaatama ning andma sellele heakskiidu. Vajadusel tagasisidestab teleuudiste päevatoimetaja loodud lugu ja teeb selles muudatusi, näiteks muudab allikate järjekorda, sõnakasutust, lühendab tsitaate, palub lugu ümber teha jms. Monteerimisel kasutatakse sama videomaterjali, mis on vastaval päeval filmitud või arhiivist alla tõmmatud.

Seega oli mõlemal toimetusel ühine tööprotsess. Mõlemad kaardistavad ja valivad koos saatesse minevaid teemasid. Lisaks jagavad konkreetset uudist tegevad toimetajad omavahel ülesandeid ja käivad mõlemad allikaid intervjueerimas. Tööprotsess lahkneb alles siis, kui autor (toimetaja) hakkab uudist kokku panema. Nii on teema avamine ja selle rõhuasetused tugevalt mõjutatud aspektidest, mida peab toimetaja oluliseks, kuidas ta tajub auditooriumi ning selle ootusi. Praktikatel olles nägin toimetusi koos töötamas, mistõttu soovisin teada, kuidas erineb mõlema saate lõpp-produkt valminud uudise näol.

1.4 Uurimisküsimused

Töö eesmärk on näha erinevusi Eesti Rahvusringhäälingu eesti- ja venekeelse “Aktuaalse kaamera” teleuudiste uudisagendades. Selleks viin läbi võrdluse.

Esimesena keskendun mõlema saate kõneaine kujundamise kaardistamisele ehk uudiseteemade olulisuse hindamisele. Uurin uudissaadete struktuuri ning soovin teada saada, kas eesti- ja venekeelses saates saavad uudisteemad sama palju tähelepanu. Seeläbi on võimalik välja selgitada, kas mingid konkreetsed teemad on ühele või teisele toimetusele olulisemad ning millised. **Teisena** uurin saadete uudisteemade sisu ja ajakirjanike kasutatavaid raamistamisviise uudistes.

Selleks sõnastan järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas erineb eesti- ja venekeelse “Aktuaalse kaamera” uudistesaaate ajaline ja struktuuriline ülesehitus?
2. Kuidas erinevad eesti- ja venekeelse „Aktuaalse kaamera“ uudisteemad?
 - 2.1 Kuidas erinevad saates käsitletud konkreetsed teemad?
 - 2.2 Kuidas erinevad uudistes ajakirjanike kasutatud raamistamise viisid?

2. MEETOD JA VALIM

Antud peatükis annan ülevaate bakalaureusetöös kasutatud valimist, andmekogumismeetodist ja -analüüsist. Esmalt põhjendan valimi kriteeriume, seejärel teen ülevaate kogutud andmetest ehk uudistesaadete sisust. Viimasena kirjeldan eraldi töö kvantitatiivset ja kvalitatiivset andmeanalüüsi meetodit.

2.1 Valim

Bakalaureusetöös on kasutatud mittetõenäosuslikku valimit, mille kasutamisel pole võimalik teha uuritavate kohta üldistusi ega luua põhjanevaid järeldusi (Rämmel, 2014 ja Kalmus jt, 2015). Seega saab antud töö raames ülevaate ainult valimi piires.

Töös keskendun Eesti Rahvusringhäälingu (ERR-i) “Aktuaalse kaamera” eesti- ja venekeelsetele uudistesaadetele, sest need on telesaated, mis taotlevad oma paralleelselt kahes keeles loodava sisuga täita Eesti ühiskonda ühendavat rolli, pakkudes mitmekeelset (tele)ajakirjanduslikku sisu (Eesti Rahvusringhäälingu arengukava 2024-2027). ERR-i üheks eraldiseisvaks eesmärgiks on anda laia ülevaadet Eesti venekeelsele elanikkonnale kohapeal ja maailmas toimuvast, mis hõlmab tele- ja raadiouudiseid ning digitaalseid platvorme (*ibid*). Eesti Rahvusringhäälingu rahastus ei sõltu erasektorist ega reklaamsisust, võrreldes nt erakanalite Kanal 2 või TV3-ga – nendel puuduvad ka eraldi venekeelsed teleuudised. Niisiis on eesti- ja venekeelsete teleuudiste analüüsimiseks kõige kasulikum keskenduda rahvuslikule ringhäälingule, millel eksisteerib arengukavaline eesmärk rahvusgruppide ühendamiseks, ühtne saateformaad ja erahuvidest sõltumatu rahastus.

Minu bakalaureusetöö üldisesse valimisse kuulub 4 juhuslikul päeval vaadatud eesti- ja venekeelset “Aktuaalse kaamera” uudistesaadet perioodil oktoober 2023 - aprill 2024. Saated valisin pooleaastasest vahemikust, et saada võimalikult lai ülevaade ja tagada uudisteemade varieeruvus. Valimisse võtsin kaks saadet 2023. aastast (3. oktoober ja 14. november) ning kaks 2024. aastast (30. jaanuar ja 21. märts). Niisiis on valimis kokku 8 saadet neljal päeval. Valimi muudab mittetõenäosuslikuks asjaolu, et analüüsimisel välistasin nädalavahetusel eetris olnud uudistesaadet, sest nende formaad erineb tavapärasest: laupäevased saated on tööpäevade omast lühemad (maht on väiksem) ning pühapäeviti on eetris eraldi “AK. Nädal”, mis kestab ligikaudu 40 minutit ja analüüsib terve nädala sündmusi mahukate neljaminutiliste lugudega. Ühtsuse hoidmiseks, ja paremaks materjali kõrvutamiseks, valisin formaadilt sarnased tööpäevased

uudistesasaated. Struktuurilisest ja sisulisest analüüsist jäid välja saadete spordiuudised ning ilmateade. Kuigi spordiuudised on samuti päevakajalised, ei ole bakalaureusetöö eesmärk analüüsida spordilugude sisu, hoopis ühiskondlikult olulisi ja aktuaalseid teemasid, ning milliseid väärtuseid ja foone need sisaldavad, edastades auditooriumitele arusaama eri valdkondadest laiemalt.

Teleuudis toetub suuresti visuaalsele materjalile, kuid antud töös ei ole nii olulised pildilised erinevused, vaid temaatiline kõneaine ja erinevate teemade raamistamine verbaalsete võtetega. Visuaalsete kaadrite analüüsi kõrvalejäämise põhjuseks on ka asjaolu, et „Aktuaalse kaamera“ eesti- ja venekeelne saated kasutavad samasugust pildi- ja videomaterjali. See tuleneb asjaolust, et operaator võtab päeval materjali, mida kasutavad mõlemad toimetused. Ka visuaalid, mis võetakse arhiivist, on materjalilt samad. Lisaks tähendaks visuaalse analüüsi osa uute kategooriate lisandumist s.t liigset töö mahu suurenemist. Sellisel juhul ei oleks võimalik analüüsida mitut saadet erinevatel päevadel.

Uurimisküsimustele vastamiseks võtsin üheks analüüsiühikuks ühe uudisloo. Jagasin omakorda „Aktuaalse kaamera“ uudislööd kolmeks: „pikad“ ehk kaheminutilised lood ajakirjaniku selgitusega, lühiuudised ehk ankur failile, milles edastab info kas uudistesaaate ankur või lisaks ka allikas/allikad. Eraldi kategooriasse jätsin otseintervjuud või -lülitused. Pikkadest ja lühiuudistest kattusid mõlemas saates omavahel 32 lugu, mida oli võimalik kõrvutada ehk analüüsida.

Juhuvalikul saadud uudistesasaated vaatasin järele ERR-i platvormilt „Jupiter“, tehes kohe märkmeid käsitletud teemadest ja uudiste hulgast. Tõhusama uudiste struktuuri ning hiljem ka sisu võrdlemisel, soovisin tugineda uudistesaadete transkriptsioonidele. Selleks kasutasin nii eesti- kui ka venekeelsete saadete puhul ERR-i „Aktuaalse kaamera“ ülesehitusprogrammi iNews, kus on iga saate ehitus ja uudis pandud vastava toimetaja poolt sõna-sõnalt kirja. Nelja AK saate uudiste transkriptsioonid sain ERR-i teleuudiste juhilt Liisu Lassilt. Töötamise efektiivsemaks muutmiseks tõlkisin kõik valimis olevad venekeelsed saated eraldi ka eesti keelde. Vajadusel kasutasin tõlkeprogrammi DeepL abi. Varasemast AK praktikakogemusest teadsin, et tihtipeale võib enne uudistesaadet toimuda viimase hetke muudatusi, mispärast kontrollisin järele transkriptsioonide vastavust öeldud lausete ja uudislugude kestuste näol Eesti Rahvusringhäälingu portaalist Jupiter saateid veelkord vaadates. Märkmete tegemiseks vahetasin iNewsi programmis olevad pealkirjad vastavalt kas eesti- või venekeelsest uudisteportaalis postitatu vastu. Saadud andmete põhjal lõin iga päeva kohta saatekava, milles on näha vastava päeva eesti- ja venekeelsed

uudised ning nende kestused (Lisad 1-4). Mõningaid uudiseid polnud võimalik uudisteportaalist leida, mistõttu lõin pealkirjad ise ning tabelis puudub neil hüperlink. Seega tuleb sisu kontrollimiseks põhineda ainult järelevaatamisele, et olla kindel vastavuses.

2.2 Andmekogumis ja -analüüsi meetod

Bakalaureusetöö empiirilise analüüsimeetodina kasutan kvantitatiivset ja kvalitatiivset analüüsimeetodit. „Aktuaalse kaamera“ ülesehitust uurin kvantitatiivse ning uudiste sisu kvalitatiivse meetodi abil.

2.2.1 Kvantitatiivne analüüs

Töös kasutatav kvantitatiivne analüüs võimaldab võrrelda uudistesaadete struktuuri ehk ülesehitust. Soovisin teada saada, kas eesti- ja venekeelses saates saavad teemad sama palju tähelepanu. Selleks lähtusin 1) uudislõigu kestusest ehk ajalisest pikkusest (sekundites) ja 2) uudislõikude arvust ehk erinevate teemade esinemise kordustest. Uudise kestuse moodustasid kvantitatiivses osas nii ankru, ajakirjaniku kui ka allikate esitatu kõik koos. Esinemise korduste uurimisel kaardistasin ka uudislõikude omavahelise kattuvuse. Eraldi tõin kattuvuse välja ka uudiste tüüpide põhjal: pikk uudis, lühiuudis ning otseintervjuud ja -reportaažid. Töö kvantitatiivses osas on mõõtmistulemuseks arv.

Algselt planeerisin lisaks uudiste pikkusele uurida ka allikate hulka, kuid pilootkodeerimisest selgus, et eesti- ja venekeelne AK kasutavad samateemalistes uudistes peamiselt ühiseid allikaid. Seepärast keskendusin ainult uudislõikude pikkusele ning nende arvule. Selleks lõin saateid vaadates ja kogutud transkriptsioonide põhjal tabelid vastava päeva eesti- ja venekeelsete uudistesaadete lugude järjekorrast, teemadest ning nende kestvustest (Lisad 1-4). Eraldi mõõtsin ankru loetavat teksti (veebiuudistes juhtlõiguna) ja pika uudise korral ajakirjaniku enda lugu. Kuna soovisin eristada, kui pikalt juhatab teemat sisse ankur ise. Arvutasin kokku iga saate kogu kestuse ja eraldi ka loodud teemakategooriate raames: poliitika, majandus, välismaa, kultuur ja sotsiaal. Seeläbi sain teada, kui palju kajastati konkreetset valdkonda igas saates ja millises järjekorras.

2.2.2 Kvalitatiivne analüüs

Uudislõikude sisu uurisin kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil, sest see sobib hästi teksti, visuaalse või audiomaterjali kontekstiliste tähenduste mõistmiseks (Kalmus jt, 2015). Eriti sisuliste

erinevuste tonaalsuses, väljendatavate hoiakute ja representatsiooni täheldamiseks, mida soovin antud töös kaardistada. Uudiste sisu kvalitatiivselt analüüsid on esikohal keel kui kommunikatsioonivahend (Laherand, 2010: 290), mis võimaldab mõista subjektiivsete tähenduste loomist, sest sündmuste tõlgendus- ja tähendusloome on personaalne ning põhineb inimeste omavahelisel kommunikatsioonil (Strömpl, 2020). Selleks, et saaksin uurida ja välja tuua konkreetseid erinevusi näiteks info detailsusest ja sõnakasutusest, põhinesin kattuvate uudiste transkriptsioonidele. Leitud lahknevused eristasin käsitsi lähtuvalt loodud koodipuust.

Uudiste sisu analüüsimiseks lõin ankrutekstidest lähtuvalt suuremad uudistemade kategooriad: poliitika, majandus, välismaa, kultuur ja sotsiaal. Nende koostamisel põhinesin lisaks induktiivsele-deduktiivsele kodeerimisele (poliitika ja sotsiaal) ka ERR-i enda liigitamisele: majandus, välismaa ja kultuur, mida nad kasutavad uudiste kategoriseerimiseks veebilehel err.ee. Saadud kategooriate vahel kodeerisin käsitsi valmis olevate saadete uudised (sh lühiuudised ja otseintervjuud ning -lülitused). Uudiste jagamise järel analüüsisin iga saate kohta eraldi uuesti temade valikut, järjekorda ja nende kestusi (sekundites). Lugude kategoriseerimisel aga selgus, et loodud 5 valdkonda ei anna piisavat sisulist ülevaadet, mistõttu lõin uue koodipuu (Lisa 5). Selleks lähtusin Parsoni ja Luhmanni uudismeedia rubriikidest ja ühiskonna süsteemiteooriast. Selle alusel käsitletakse ühiskonda ja selles toimuvat kui väljendust ühiskonna osasüsteemide ja alaosüsteemide protsessidest (Köuts-Klemm ja Seppel, 2018: 85-86). Alakategooriad panin paika ankrutekstide põhjal.

Ajakirjanike raamistamisviiside analüüsimiseks lõin koodipuu, mis põhines Van Dijki (1985: 77-88) ja Entmani (2003: 417) välja toodud ajakirjanike raamistamisviisidele. Töö käigus lisandus mitmeid kategooriaid, näiteks võrdlused ja erinevad fookused, mis lisasin samuti koodipuu (Lisa 6). Seejärel kõrvutasin mõlemas saates kattuvad uudiseid, et keskenduda eesti- ja venekeelsete uudiste info käsitlus- ja esitusviiside erinevustele.

Kvalitatiivsel meetodil on aga nõrkasid külgi, näiteks pole võimalik korrata tulemusi ega teha nende põhjal suuremaid järeldusi, sest keskendutakse väiksema valimi uurimisele (Strömpl, 2020 ja Laherand 2010: 20). Kvalitatiivset sisuanalüüsi kritiseeritakse ka selle ebamäärasuse ning pealiskaudse analüüsi tõttu (Laherand, 2010: 289). Samuti on kvalitatiivset meetodit kasutades oht, et autor põhineb järeldusi tehes enda alateaduslikele hüpoteesidele (Kalmus jt, 2015).

3. TULEMUSED

Tulemuste peatükis annan ülevaate analüüsitud saadetest kahel tasandil. **Esmalt** eesti- ja venekeelse „Aktuaalse kaamera“ kõneaine kujundamisest uudistesaaete struktuuri ning ülesehituse põhjal. Toon välja mõlema saate kestuste erinevused, uudislõikude arvud ja põhilised tüübid. Eraldi analüüsin peamisi uudislõikude teemade valdkondasid, nende kestuseid iga valimi saate kohta eraldi. **Teisena** kõrvutan saadetes ühilduvad uudislööd ning põhinedes kvalitatiivsele sisuanalüüsile, võrdlen nende konkreetseid teemakäsitlusi ja ajakirjanike kasutatud raamistamisviise. Peatükk 3.1 vastab esimesele uurimisküsimusele ning 3.2 teisele.

3.1 Eesti- ja venekeelse AK uudistesaaete struktuur

Valimisse kuulunud saadete ülesehituse esimene struktuuriline erinevus oli eesti- ja venekeelse „Aktuaalse kaamera“ uudistesaaete kestus. Erinevus saadete vahel on keskmiselt umbes 333 sekundit ehk ligi 5,5 minutit (Tabel 2). Uudislugude kestuse mõõtmisel selgus, et kattuvate lugude kestuste erinevus küündib pea 30 sekundini, mis tulenes ajakirjaniku enda pikemast selgitusest, mitmekordsest allika tsitaadi kasutamisest või selle pikemast kestusest.

Tabel 2. Valimis olevate saadete pikkused, arvestamata spordiuudiseid ja ilmateadet.

Saate kuupäev	Eestikeelne AK (sekundites)	Venekeelne AK (sekundites)	Kestuse erinevus (sekundites)
03.10.2023	1718	1359	359
14.11.2023	1677	1286	391
30.01.2024	1590	1326	264
21.03.2024	1675	1358	317

Pikemaid selgitusi andsid venekeelse AK ankrud, kuid eesti- ja venekeelsetes saadetes oli ankrul kui info edastajal hoopis laiem roll. Venekeelses saates esitab ankur nii ilmateate kui ka spordiuudise(d), lisaks tutvustab järgmist saadet. Eestikeelses AK-s esitab ilmateate sünoptik, samuti on spordiuudised eraldi saadena ning ka saatekavas teineteisest eraldatud. Niisiis piirdus eestikeelse AK ankru roll ainult päevauudiste edastamisega, teises esitab ankur saate osasid, milleks on eestikeelses saates eraldi inimene. Kui eestikeelses AK-s on saate viimane osa lõpulugu (pärast ilmateadet), on venekeelses see enne spordiuudiseid ja ilmateadet.

Kuna EK saate kestus oli kõikides valimi saadetes pikem, tähendab see, et selles on kas rohkem uudiseid või kajastatakse teemasid kestuselt kauem. Selle kinnitamiseks jätsin analüüsitavates saadetes mõõtmata ilmamate ja spordiuudised. Saatekavadest (Lisad 1-4) selgus, et eestikeelses AK-s domineerivad pikad uudiseid, venekeelses esitatakse rohkem lühiuudised (Tabel 3). Nende omavahelise jaotuse võrdlusest selgus omakorda, et EK AK saates on pikkasid uudislugusid umbes kaks korda rohkem kui lühiuudiseid. Venekeelses AK-s olid neid mõlemaid enam-vähem võrdselt. Niisiis räägiti eestikeelsetes saadetes teemadest pikemalt ning venekeelses täideti saadet rohkem lühiuudistega.

Tabel 3. Valimisse kuuluvad AK eesti- ja venekeelsete uudiste jaotus analüüsiperioodil.

Uudise tüüp	Eestikeelne AK	Venekeelne AK
Kõik uudislood kokku (kaheminutilised, lühiuudised ning otseintervjuud ja -lülitused)	57	54
Pikad ehk kaheminutilised	37	30
Lühiuudised ehk ankur failile	17	24
Otseintervjuu või -lülitus	3	0

Teades, et EK ja VK AK ajakirjanikud käivad uudiste jaoks koos intervjueerimas, uurisin ka uudistemade kattuvust ehk kas sama päeva saadetes on samad uudistemade. Selgus, et kogu eestikeelsetest uudistest kattub venekeelse saatega 56% teemadest (Tabel 4). Samas on suurem kattuvuse protsent venekeelsel saatel eestikeelsega. Seega on eestikeelses AK-s suurem temaatiline varieeruvus. Seda kinnitab ka pikkade ja lühiuudiste osakaal: mida rohkem ankur failile tüüpi uudiseid, seda rohkem erinevaid teemasid.

Tabel 4. Valimisse kuuluvad AK eesti- ja venekeelsete uudiste jaotus analüüsiperioodil.

Uudise tüüp	Eestikeelne AK	Osakaal (%)	Venekeelne AK	Osakaal (%)
Kõik uudislood kokku (kaheminutilised, lühiuudised ning otseintervjuud ja -lülitused)	57	100%	54	100%
Mittekattuvad uudised (sh otseintervjuud ja -lülitused)	25	44%	22	41%

Kattuvad uudised*	32	56%	32	59%
--------------------------	-----------	------------	-----------	------------

* - eestikeelses AK-s kattuvate uudiste arv näitab, mitu eestikeelse saate uudislõiku olid ka venekeelses saates, venekeelse puhul omakorda seda, mitu venekeelse saate uudislõiku olid ka eestikeelses saates. Kokkulangevus ei ole samasugune.

Parema ülevaate saamiseks koostas esialgselt loodud kategooriate põhjal iga saate uudisvaldkondade järjekorra ja ajalise jaotuse, mis andis hea ülevaate temaatilisest varieeruvusest ning nendele kulunud ajast. Antud joonistel on sama teema all nii lühiuudised kui ka kaheminutilised ehk pikad.

Eesti- ja venekeelse saate struktuurilised erinevused väljenduvad 30. oktoobri saate uudiste järjekorras ja kestuses (Joonis 2). Näiteks kajastas eestikeelne saade esimesena poliitikateemasid, kuid venekeelses saates peeti olulisemaks sotsiaalvaldkonda, täpsemalt tervishoidu. Olulisust näitab ka VK saate pikem teemakäsitus: kestus 150 sekundit vs 138 sekundit (Joonis 2). Alles seejärel liiguti poliitika juurde, mida kajastati aga lühemalt. Tervishoiu teema on EK AK-s alles kolmandana.

03.10.2023												
AK	Uudiste kogu kestus	Uudiste jaotus temade lõikes (sekundites)										
EK	1718 sek	170	168	138	205	317	14	134	150	422		
VK	1359 sek	150	84	165	228	24	138	120	126	261	39	24

Joonis 2. 3. oktoobri 2023 uudistesaaate temade järjekord, ajaline jaotus ja legend.

Poliitika
Välismaa
Majandus
Sotsiaal
Kultuur
Keskkond

Vahe

Eestikeelne saade on suuremat kõneainet näinud välismaa uudistel, sest on saates teisel kohal. Venekeelses saates alles neljandal, kuid nende kestuse erinevus on vähem kui 10 sekundit. EK saade eristub mahuka majandus- ja kultuuriteemalise blokiga. Viimast kajastab eestikeelne AK saade viimased 7 minutit (422 sekundit). Mõlemas saates on uudis keskkonna teemal, kuid erineb loo kestuse põhjal: uudised on saate lõpuosas, kuid VK AK kasutas lühiuudise formaati. Pika loona

on EK AK-s Mailis Repsi kohtuasi, mida näidati venekeelses ankur fail tüüpi lühiuudisena ning allikate kommentaarideta ehk lugu oli olulisem eestikeelsele auditooriumile.

14. novembri eestikeelne AK eristub esmalt suure välisuudiste plokiga (Joonis 3). Vaadates mõlema saate esimest kolme teemat, on näha tagurpidi järjekorda. Eestikeelses saates on esimene pikk uudis Soome piiri sulgemisest, venekeelses saates tuleb see 4. ning lühiuudise vormis (Lisa 2). Venekeelne viib vaataja tähelepanu esimesena poliitikavaldkonnale, seejärel sotsiaaliale.

14.11.2023												
AK	Uudiste kogu kestus	Uudiste jaotus teemade lõikes (sekundites)										
EK	1677sek	331	154	140	161	107	14	132	174	464		
VK	1286 sek	161	204	135	136	26	175	165	134	22	128	

Poliitika
Välismaa
Majandus
Sotsiaal
Kultuur
Keskkond

Joonis 3. 14. novembri 2023 uudisesaate teemade järjekord, ajaline jaotus ja legend.

Vahe

Nii eesti- kui ka venekeelses AK saates on teemavaldkonnad laiali (enne ja pärast pausi). EK AK majandusuudiste vahel on paus, seejärel liigutakse sama valdkonna looga edasi, VK AK-l on sotsiaalvaldkonna uudiste vahel välisteemade plokk, mille järel jätkuvad sotsiaalteemad. Saadetes esinevat teemade 'hüplemist' näitab ka asjaolu, et EK saate teises pooles on üks välismaa uudis enne mahukat viimast kultuuripokki. Lisaks paistab eestikeelne saade silma oma pika kultuuriuudiste jaotusega - nende kestus on peaaegu sama, kui saates esimesena kajastatud välisuudised (vahe on 41 sekundit). Üldiselt on 14. novembri eesti- ja venekeelses saates näha suurt erinevust teemade hierarhias ning nendele kulunud ajas. Põhiline varieeruvus on välismaa- (370 sek ehk 6 min ja 10 sek), sotsiaal- (210 sek ehk 3,5 min) ja kultuuriteemadel (202 sek ehk 3 min ja 22 sek).

Teemadele kulunud aja erinevusi illustreerib ka 30. jaanuari saade. Siit aga selgub, et isegi, kui teemade hierarhia on täpselt samasugune, on teemadele kulunud aeg erinev (Joonis 4). See tuleneb asjaolust, et ühe saate kaheminutiline uudis muudetakse teises lühiuudiseks. Antud saates on seda näha majandus- ning keskkonnauudistes. Seega näeb saadetes erinevat uudise tüüpi, kuid samal teemal olevaid uudiseid. Üheski saates pole aga teemades 100-protsendilist kattuvust.

30.01.2024											
AK	Uudiste kogu kestus	Uudiste jaotus teemade lõikes (sekundites)									
EK	1590 sek	457	107	395	12	146	129	68	276		
VK	1326 sek	172	134	310	21	156	82	305	119	27	

Poliitika
Välismaa
Majandus
Sotsiaal
Kultuur
Keskkond

Joonis 4. 30. jaanuari 2024 uudiste teemade järjekord, ajaline jaotus ja legend.

Vahe

Ajalist kestust mõjutavad ka tehtud otseintervjuud ja -lülitused. 30. jaanuari eestikeelses saates tõstab sotsiaalvaldkonna osakaalu otseintervjuu haridus- ja teadusministri Kristina Kallasega (Lisa 3). Otseintervjuu lahendust polnud venekeelsetes saadetes kordagi kasutatud. Kuigi Kristina Kallas räägib vabalt ka vene keelt, ning on oma erakonda esindanud nt venekeelses “Valimisstuudios”, polnud temaga intervjuud 30. jaanuari Vene AK uudistesaaetes.

21. märtsil oli samasugune olukord: Eesti AK saates tehti stuudios otseintervjuu (tollal ametisoleva) Tallinna linnapea Mihhail Kõlvartiga. Venekeelne AK seda lahendust ei kasutanud. Niisiis tuleneb suurem poliitika kajastamise osakaal otseintervjuust (Joonis 5). Samuti eristub suur välispoliitika kajastus, sest VK saates polnud otselülitust Brüsselisse. EK AK esimesse poolde tõsteti korrespondentide välisuudised, näiteks lood Ukrainast ja Brüsselist Eestiseste korrespondentide lood olid pärast vahepausi.

21.03.2024										
AK	Uudiste kogu kestus	Uudiste jaotus teemade lõikes (sekundites)								
EK	1675 sek	415	164	452	154	166	25	299		
VK	1358 sek	163	29	249	217	26	153	216	173	132

Joonis 5. 21. märtsi 2024 uudistesaaete teemade järjekord, ajaline jaotus ja legend.

Poliitika
Välismaa
Majandus
Sotsiaal
Kultuur
Keskkond

Vahe

Uurides kõneaine kujundamist avalugude uudisteteemade esinemise arvuga, selgus, et eesti- ja venekeelne „Aktuaalne kaamera“ juhtisid vaataja tähelepanu esimese uudisega Eesti poliitikale. Ainult ühel korral oli nii EK kui ka VK AK avalugu teisest valdkonnast (Tabel 5).

Tabel 5. Valimis olevate saadete avalugude valdkonnad.

	Eestikeelne AK	Venekeelne AK
Avalugu 03.10.2023	Eesti poliitika	Eesti tervishoid
Avalugu 14.11.2023	Välismaa rahvusvaheline koostöö	Eesti poliitika
Avalugu 30.01.2024	Eesti poliitika	Eesti poliitika
Avalugu 24.03.2024	Eesti poliitika	Eesti poliitika

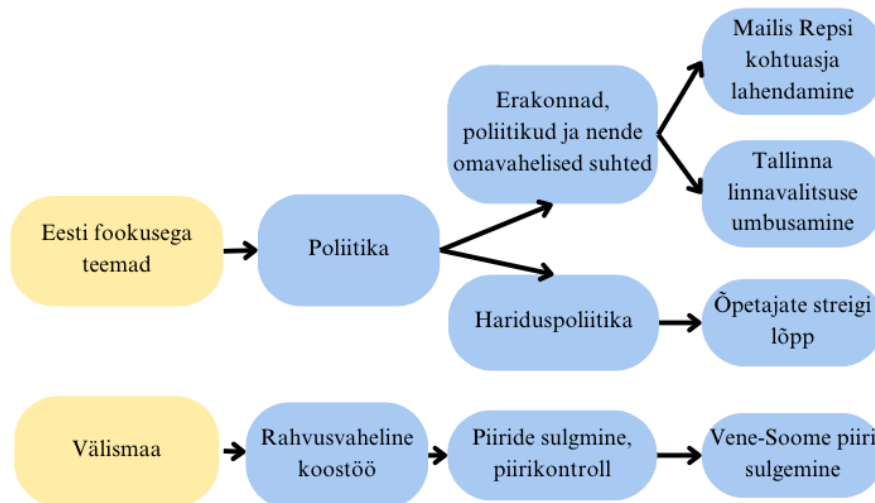
3.2 Eesti- ja venekeelse AK uudisteteemade käsitus

Antud peatükis keskendun samal teemal olevate uudiste sisu kõrvutamisele. Seeläbi soovin täheldada kommunikatiivseid erinevusi kontekstilisel tasandil ehk millist infot ja kuidas seda edastatakse eesti- ning venekeelses saates. Lisaks toon välja ajakirjanike kasutatud raamistamisviisid. Sisuanalüüsi tähelepanekud olen välja toonud iga saate kohta eraldi.

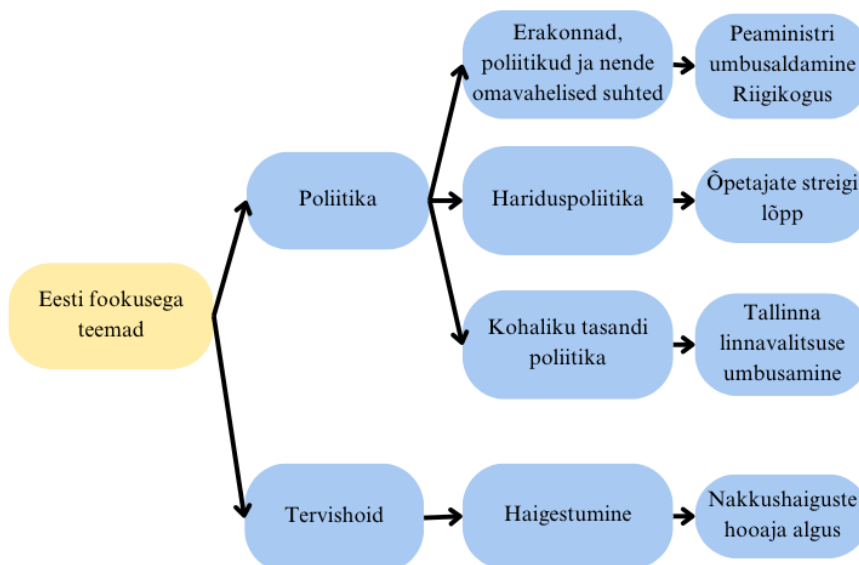
3.2.1 Eesti- ja venekeelse AK uudisteteemade jaotus

Uudiste kodeerimisel selgus esmalt, et kuigi lugude valdkond laia kategooria (nt poliitika) näol kattus (Tabel 5), erines vastavate uudiste sisu. S.t erinevate raamistamisviiside kasutamise tõttu

tuli need paigutada koodipuus eri alateemade alla. Taolisi olukordi oli kõikides saadetes. Joonis 6 ja 7 näitavad, et Tallinna linnavalitsuse umbusaldamise teema on mõlemas saates poliitika kategooria all, kuid eestikeelne AK lugu vastab erakondade, poliitikute ja nende omavaheliste suhete teemale ning venekeelne kohaliku tasandi poliitikale. Piisavalt sarnased avalood, mis sai paigutada sama alateema alla, olid õpetajate streigi lõppemisest. Täielik eesti- ja venekeelse AK avaloo kategooria erinevus oli, kui EK AK saade kajastas Soome-Vene piiri sulgemist ning VK AK viirushaiguste leviku perioodi algust (Joonis 6 ja 7).

Joonis 6. Eestikeelse „Aktuaalse kaamera“ saadete avalugude jagunemine. Lisade 1-5 põhjal.

Joonis 7. Venekeelse „Aktuaalse kaamera“ saadete avalugude jagunemine. Lisade 1-5 põhjal.

Uudisteemade koodipuu (Lisa 5) põhjal jaotunud teemadest selgus, et valimisse sattunud venekeelse „Aktuaalse kaamera“ saadetes oli rohkem uudiseid hariduspoliitilistel (sh keelepoliitilistel) ning (makro)majanduslikel teemadel.

Eesti fookusega valdkondades olid hariduse alateemadeks koolide sulgemine, üleminek eestikeelsele haridusele ning keeleõpe. Eristamata kattuvaid ja mittekatuvaid ning pikki ja lühiuudiseid, selgus, et selleteemalisi uudislugusid oli ainult venekeelses AK-s. Eestikeelsetes saadetes polnud ühtegi hariduse alateemadel olevat uudist. Makromajanduse kategoorias oli 4st uudisest 3 venekeelses AK-s ning ainult 1 eestikeelses. Seega peavad venekeelse AK ajakirjanikud oluliseks kõneaineks makromajandust ning keelepoliitikat.

Eestikeelne „Aktuaalne kaamera“ kajastas rohkem kultuuriüritusi (15st uudisest 10 oli eestikeelses). Kõige rohkem lugusid oli eri sündmuste teemal nt etendused, lavastused, kontserdid (8st 5 eestikeelses ja 3 venekeelses). Eestikeelses AK-s omas suuremat kõneainet ka poliitika alateema erakondadest, poliitikutest ja nende omavahelistest suhetest (6st uudisest 4 eestikeelses). EK AK kajastas ainukesena veel teadusauhindade jagamist (2 uudist).

Välisuudistest olid erinevused riikide sisepoliitika kajastamises. Õigusemõistmise alateemas oli kokku 5 lugu, millest 4 oli eestikeelses ning ainult 1 venekeelses AK-s. Riikide sisepoliitika kuriteokahtlustuse alateemat kajastas ainult eestikeelne AK. Poliitiliste muutuste ja riikide julgeoleku uudised olid ainult venekeelses AK saates. Vene AK pidas oluliseks ka keskkonnateemat, sest kajastas selle raames kahte uudist. Eestikeelses polnud ühtegi.

Ülejäänud koodipuu valdkonnad olid ühtlase jaotusega. Näiteks Ukraina sõja kohta oli kokku 6 uudist, nendest 3 eesti- ja 3 venekeelses AK-s. Küll aga erinevatel päevadel. Niisiis võis kokku tulla sama arv uudiseid ühisel teemal, kuid need olid eri päevadel. Kõik uudislööd on näha Lisades 1-4.

Uudislugude sisu ehk teemafookuste ja ajakirjanike raamistamisviiside võrdlemiseks analüüsin igat saadet eraldi ning kõrvutan omavahel ainult kattuvaid uudiseid. Kasutatud raamistamisviiside analüüsil põhinesin loodud koodipuule (Lisa 6).

3.2.1.1 3. oktoobri AK saated

3. oktoobri uudiste sisu võrdlemisel selgus, et sama kategooria (poliitika, majandus, tervishoid jms) uudised saavad erineda kahel viisil:

1. ajakirjanik on püstitanud teistsuguse fookuse või
2. teema on samast kategooriast, aga annab ülevaate mingist muust sündmusest.

Sellised erinevused tulevad välja juba ankrutekstist. Fookuse erinevusest näeb, et eestikeelsed uudised on konkreetsemad kui VK AK-s olevad. See tuleneb olukorrast, kus EK AK keskendub kindlale probleemile, samas annab venekeelne AK olukorrast laiemat ülevaate (info kustutamine). Näiteks EK ja VK AK lugu Eesti toodete tarbimise langusest.

“Eesti toidu eelistamine on langenud viimase kümne aasta madalaimale tasemele, selgus toiduliidu tellimusel valminud Kantar Emori uuringust. Poekettide valikus on Eesti toitu veidi üle poole, kuid tavaliselt on see importkaubast kallim.” (03.10.2023 EK AK, ankrutekst).

“Eesti tarbijad eelistavad vähem kohalikke toiduaineid. See arv on langenud kümne aasta kõige madalamale tasemele, mida näitab uuringuagentuuri Kantar Emori inimeste ostukäitumise uuring. Nüüd on otsmisel kõige olulisemaks faktoriks madal hind, aga maitse- ja keskkonnaeelistused on jäänud tahaplaanile.” (03.10.2023 VK AK, ankrutekst).

Ankrutekstidest selgub, et mõlemad lood keskenduvad samale teemale, kuid EK saade analüüsib poekettide valikuid, venekeelne AK avab teemat inimeste ostukäitumise muutumise võtmest. Tarbija käitumise ebaolulisust näitab eestikeelses saates asjaolu, et EK AK räägib toidu eelistamise valikust umbisikulises tegumoes. Seejärel lähenetakse teemale poekettide valikutest tulenevalt. Venekeelne ankrutekst selgitab hoopis, et Eesti tarbija on tegemas teistsuguseid ostuotsuseid ning edasises tekstis tuuakse välja peamised faktorid, mis seda mõjutavad.

Erinevusi saab täheldada ka allikate esitamise järjekorras, mis tuleneb teistsugusest fookusest s.t ajakirjanikud küsisid selleks teistsuguseid küsimusi. Näiteks annavad eestikeelses AK-s poeketid ülevaate oma toodete sortimendist, venekeelses räägivad nad tarbijatest. Sellegipoolest on loos samad allikad, nad erinevad ainult tsitaatide sisu ja järjekorraga. Samas loos jätab eestikeelse AK lugu tarbijate kindlustunnet kommenteeriva uuringuagentuuri allika viimaseks. VK AK-s selgitab

uuringuagentuur esimese allikana inimeste hinnatundlikkust ja allahinnatud toodete eelistamist. Ehkki uuringuagentuur kommenteerib mõlemas inimeste käitumist, raamistatakse vaatajale Eesti toodete tarbimise olukorrast teistsugune ülevaade.

“Just 2023. aasta kevadest, kui meil on siin jõuliselt esil olnud maksudebatt, on Eesti tarbijate kindlustunne jäänud stabiilseks, Lätis aga liikunud üles.” (03.10.2023 EK AK Eesti toidu tarbimise uudis, allika tsitaat).

“Inimesed hakkasid tihemini otsustama, millise toote nad ostukorvi panevad otse poes riiuli ees. See tuleneb sellest, et inimesed vaatavad üha rohkem hindasid. Seepärast on odavate ja allahinnatud toodete populaarsus kasvanud. Sellist käitumist seletab, et Eesti elanikel pole kõige kõrgemat majanduslikku kindlustunnet.” (03.10.2023 VK AK Eesti toidu tarbimise uudis, allika tsitaat).

EK AK räägib laiemast majandusolukorrast ning toob võrdluse Lätiga, milles ütleb, et siin on halvem olukord. Venekeelses uudises ütleb allikas samuti, et kindlustunne on madal, samas jääb lause mikromajandusliku muutuse tasemele ning ei too parem vs halvem võrdlust. Mõlemad allikad selgitasid vaatajale probleemi ning sellega seonduvaid tagajärgi, kuid eesti- ja venekeelse AK ajakirjanikud raamistasid Eesti toidu tarbimise teemat erinevate nurkade alt.

Teine uudise erinevise viis (uudiskategooria ühtimine, kuid alateemade erinevus) eristus korrespondentide lugudes. Näiteks 3. oktoobri EK AK keskkonnateemaline pikk lugu keskendus Pärnumaa maanteeäärsele prügiveo probleemile. Venekeelses saates oli keskkonnateemaline (lüh)uudis hoopis Narvast, kus lasti jõkke 1000 tuurakala. Niisiis selgus, et mõlemas saates oli keskkonnateemaline uudis, aga neid vaadates on näha, et need pole samal teemal ega isegi geograafiliselt samas asukohas. Niisiis nägid toimetused kõneaine kujundamise olulisust eri alateemades ja geograafilistes asukohtades.

Üheks raamistamisviisi kategooriaks olid ajakirjanikupoolsed hinnangud. Analüüsitavates uudistes kasutasid neid rohkem eestikeelse AK toimetajad. Hinnanguid oli kõige enam poliitikat või majandust kajastavas uudistes.

„Üllatuslikult näeb prokuratuur võimalust Repsi asi oportuuniteediga lõpetada, kui ta end süüdi tunnistas ja tasub umbes 200 000 eurot.“ (03.10.2023 EK AK lugu Mailis Repsi kohtuasjast, ajakirjaniku tekst).

Ajakirjanikud olid kriitilised veel sündmuste osas, mis olid kestnud pikemat aega. EK AK ajakirjanikud andsid aga negatiivsetele hinnangutele lisaks taustainfot ning põimisid lausetesse varasemalt juhtunud sündmusi. See selgitas inimesele, miks ajakirjanik olukorda taoliselt raamistas. Niisiis olid polnud ajakirjaniku hinnang eraldiseisev, vaid põimitud taustainfo, varasemate sündmuste või mõne muu koodipuu kategooriaga nt tagajärjed.

„Aidu tuulepark, mille rajamine venis kaitseministeeriumiga peetud kohtuvaidluse tõttu, hakkab sel aastal lõpuks tööle. Tuulepargile makstakse toetust vana ja heldema skeemi järgi.“ (03.10.2023 EK AK lugu Aidu tuulepargi valmimisest, ankrutekst).

„Aidu tuulepark pidi algselt valmima 2020. aastal, kuid pikalt kestnud kohtuvaidlus kaitseministeeriumiga tuulikute kõrguse pärast pani projekti seisma.“ (03.10.2023 EK AK lugu Aidu tuulepargi valmimisest, ajakirjaniku tekst).

Järelikult võis ühes ajakirjaniku või allika lauses olla mitu raamistamisviisi. See kehtis nii eestikeelse kui ka venekeelses AK saadetes.

3.2.1.2 14. novembri AK saated

Lisaks hinnangute andmisele paistsid eestikeelse AK ajakirjanikud silma ka kriitilisemate teemakäsitlustega. Raamide võrdlemisel selgus, et eestikeelse AK lood poliitikast, majandusest või sotsiaalprobleemidest olid oma sõnakasutuses venekeelsest kriitilisemad. Uudistes kasutasid venekeelse AK ajakirjanikud pahameele edastamiseks allikate tsitaate näiteks opositsioonipoliitikute omi.

„Korraldajad järgisid kohusetundlikult juhiseid, kuidas üritusele kohale jõuda, näiteks ühistranspordiga või jalgrattaga. Kuid siin on ikka tunda diislilõhna. Ükskõik, kuidas te seda vaatate, diisel on diisel.“ (14.11.2023 VK AK lugu tehnoloogiamessist, opositsioonipoliitiku tsitaat).

Ise jäid VK AK ajakirjanikud neutraalseks osapooleks ning selgitasid vaatajale hoopis teemaga seotud aspekte (konteksti) s.t inimesele anti vaba tõlgendamisruum.

„Sel nädalal toimub Tallinnas suur säästva ja roheline tehnoloogia konverents NEXPO. Konverents korraldati Tallinna Linnahalli ees asuvates telkides, mille ehitamiseks kasutati

palju plasti. Kogu kompleksi köetakse diiselmootoritega.“ (14.11.2023 VK AK lugu tehnoloogiamessist, ajakirjaniku esimene lause).

Eestikeelsed ajakirjanikud raamistasid lugusid kriitilisemalt, samas selgitasid vaatajale olukorda. Ka selgitusi edastati konfliktsetes võtmes.

“Rohetehnoloogia messi tarbeks on Tallinn lasknud ehitada Kultuurikatla ja Linnahalli vahele 4500-ruutmeetrise ajutise paviljoni, mida hoitakse soojas diislikütusega, et roheteadlastel,-ettevõtjatel ja -investoritel külm ei hakkaks.” (14.11.2023 EK AK lugu tehnoloogiamessist, ajakirjaniku esimene lause).

“Ma olen külmavares, aga isegi minul on siin NEXPO Tallinna ruumis väga palav ja õhutu olla ja nagu näha, siis ka töötajad on siin t-särkide väel.” (14.11.2023 EK AK lugu tehnoloogiamessist, ajakirjaniku tekst).

Erinevused sõnakasutuses on tingitud eestikeelse “Aktuaalse kaamera” konkreetsest fookusest, mis toob välja konkreetse probleemolukorra, mida soovitakse lahata. Probleemolukorrad seisnevadki EK AK uudistes edastatud detailides. Venekeelse AK uudiste tekstid jäävad aga olukorra ülevaate piiresse, kus tuuakse välja murekoht, aga keskendutakse tekkinud olukorra (probleemi) kirjeldamisele. Seepärast jätavad VK AK ajakirjanikud välja (või tahaplaanile) rohkem konteksti ja taustainfoga seotud detaile nt varasemad juhtumid, seotud inimesed, seadusandlus - nendest räägitakse rohkem eestikeelsetes uudistes. Liiga keeruka teksti vältimiseks kustutavad venekeelse AK ajakirjanikud infokilde.

See tähendab, et venekeelse AK ajakirjanikud on oma lugudes ülevaatlikumad. Ka allikad räägivad VK AK-s ühe-kahe lause võrra pikemalt ning selgitavad kauem juhtunut. Info kustutamist kasutasid rohkem venekeelse AK ajakirjanikud. Näiteks 14. novembri VK AK uudises peaministri Kaja Kallase umbusaldusest, ei mainitud kordagi Kallase idavedude skandaali, mis oli kohe eestikeelse AK ajakirjaniku sissejuhatavas lauses. EK AK-s toovad selle skandaali välja 4st allikast 2, kuid VK saates viidatakse ainult Kaja Kallase potentsiaalsele töökohtale Euroopa Komisjonis. Umbusaldusavaldust seostatakse seal veel eesootavate Euroopa Parlamendi valimistega.

„Isamaa esimees Urmas Reinsalu ütleb, et peaministri tagandamine on samm sise poliitilisest kriisist väljumiseks. Reinsalu viitab idavedude skandaalile aga ka koalitsiooni erimeelsustele haridus- ja majandusküsimustes. Isamaa on suhelnud

fraktsioonidega kirja teel ja kutsunud umbusaldusega ühinema. Ametlikke vastuseid Isamaale antud ei ole “ (14.11.2023 EK AK umbusaldusavalduse lugu, ajakirjaniku esimesed laused)

„Järgmisel laupäeval kandideerib Kaja Kallas Reformierakonna esimeheks, kuid opositsioonierakond Isamaa on otsustanud, et nüüd on õige aeg saata Kaja Kallas ametist tagasi. Isamaa kutsub kõiki mõistlikke ja vastutustundlikke Riigikogu parlamendiliikmeid ühinema ja umbusaldusavaldust üle andma.“ (14.11.2023 VK AK umbusaldusavalduse lugu, ajakirjaniku esimesed laused).

Ajakirjanike tekstidest on näha, et eestikeelses loos kirjeldatakse konteksti üksikasjalikumalt: kes on umbusaldusavaldusega otseselt seotud (Isamaa esimees Urmas Reinsalu), miks seda tehakse (et väljuda sisepoliitilisest kriisist), mis selle põhjustas (peaministri idavedude skandaal, koalitsiooni erimeelsused) ja kui kaugel Isamaa erakond avaldusega on (suheldakse fraktsioonidega, aga vastuseid veel pole). Venekeelne AK annab ülevaatlíkuma info: Kaja Kallas kandideerib järgmisel nädalal uuesti erakonna esimeheks, Isamaa on opositsioonierakond, avaldus on nende algatus ning mida nad ootavad teistelt Riigikogu liikmetelt. Niisiis alustab Vene AK olukorra selgitust üldisest poliitilise olukorra kirjeldusest. Ka Isamaa esimeest Urmas Reinsalu ei mainita ajakirjaniku tekstis. Eestikeelse AK ajakirjaniku teksti vaadates näeb, et vaatajal peaksid olema juba eelnevad teadmised: Isamaa on opositsioonierakond ja arusaam varasematest koalitsiooni erimeelsustest, mis viisid umbusaldusavalduseni. Niisiis ei edasta ajakirjanikud EK AK lugudes ülevaatlikke kirjeldusi ja selgitusi - räägitakse juhtunu detailidest, sest eelteadmiste olemasolu on vajalik. Kuid VK AK ülevaatlik sisu viib ka sündmusega seotud tagajärgede üldistamiseni, seeläbi jääbki mulje, et eestikeelsete saadete lõpulaused on spetsiifilisemad.

“Umbusaldusavalduse esitamiseks on vaja 21 allkirja. Kaljulaid aga meenutab, et mitmed umbusaldused, millest varem räägitud on jäänud esitamata.” (14.11.2023 EK AK umbusalduse uudis, ajakirjaniku viimased laused).

“Isamaa erakonna fraktsioonil on parlamendis ainult 8 liiget. Selleks, et üldse algatada peaministri umbusaldushääletus, peavad nad saama kirjaliku toetuse vähemalt 13 parlamendiliikmelt teistest fraktsioonidest.” (14.11.2023 VK AK umbusalduse uudis, ajakirjaniku viimased laused).

See aga ei tähenda, et toimetused väldivad konkreetseid aspekte, infokilde või teemasid. 14. novembri saadete kõrvutamisel selgus, et eestikeelse AK lugusid kasutatakse ka VK saates, kuhu on peale loetud venekeelne tekst. Kuigi venekeelne AK on eetris tund aega varem, saavad nad kasutada eestikeelsele AK-le tehtud lugusid. 14. novembril loeti venekeelne tekst peale perearstide puudust selgitavale uudisele, eemaldati EK AK ajakirjaniku *stand* ja lugu lisati venekeelse AK saatesse. Sisulisi raamistamisviiside muutmist antud loos polnud. Seevastu ei leidunud üheski analüüsitud eestikeelsetes AK saates ühtegi VK AK lugu, mis oleks kohandatud Eesti auditooriumile. See tähendab, et saadete teemade varieeruvus on sihilik ning toimetuses tehtud. Tuleb arvestada, et tegemist võib olla ka (inim)ressursi puudumisega: eestikeelses AK-s on rohkem ajakirjanikke, seega saab kajastada rohkem teemasid. Ühe tähelepanekuna toon välja, et venekeelsetes AK saadetes polnud lugusid Lätist, kuigi ka seal on suur Vene kogukond, mis võiks huvitada Eesti venekeelset auditooriumit.

Auditooriumist lähtuvalt tehakse valikuid ka kultuurivaldkonda kajastades. Kultuuriuudiseid tehakse saadetes uutest etendustest, näitustest ja muudest eesootavatest üritustest. Eesti- ja venekeelsed AK saated raamistavad neid tegevusi “oma” keele põhiselt ehk kajastust leidsid üritused, millest oli võimalik osa võtta

1. seda keelt mõistes (14.11.2023 EK AK etendus “Kuju”, VK AK etendus “Nimetu täht” Vene teatris) või
2. ka juhul kui seda ei osata ehk puudus vajadus keelt mõista (14.11.2023 Tartu uisuplatsi avamine EK ja VK AK).

Seega anti vaatajale ülevaade talle relevantsetest üritustest keeleoskuse põhiselt - kõneainet kujundati ajakirjanike poolt valitud teemade põhjal.

3.2.1.3 30. jaanuari AK saated

Eesti- ja venekeelse uudise raamistamise erinevusi oli võimalik näha allikate tutvustamise põhjal. Mõlemas saates tutvustasid ajakirjanikud allikaid nende ametinimetusega pea sama palju, kuid erinevusi leidsid poliitika kategoorias. Näiteks tutvustati poliitikuid venekeelses AK-s erakondliku kuuluvusega. Venemaaga seotud välisuudistes aga eemaldati isiku poliitiline kuuluvus, hoopis keskenduti tema varasemale ametile.

“Venemaa opositsioonipoliitik Vladimir Karamurza viidi uude vanglasse Omski oblastis Siberis.” (30.01.2024 EK AK lugu Vene poliitiku kinnipidamisest, ankur failile tekst).

“Vene poliitik ja ajakirjanik Vladimir Karamurza viidi püsikurjategijana üle üksikkambritega kinnipidamisasutusse.” (30.01.2024 VK AK lugu Vene poliitiku kinnipidamisest, ankur failile tekst).

Niisiis esitati Vene vaatajale neutraalsemat kodanikku (välditi poliitilisi äärmuseid), sest eemaldati Karamurza identifitseerimine opositsioonipoliitikuna. Sellegipoolest kutsutakse teda püsikurjategijaks. Ka siin loos lisas EK AK oma teksti infokilde, mis puudusid venekeelses saates.

„Karamurza nimetas protsessi Staliniaegseks võltskohtuks.“ (30.01.2024 EK AK lugu Vene poliitiku kinnipidamisest, ankur failile tekst).

Äärmuste vältimise tähelepanek kehtib ainult Venemaaga seotud välisuudistele, sest Israelis käiva sõja osapooli nimetavad EK ja VK ajakirjanikud ühesuguselt: terrori- või äärmusrühmitus HAMAS ja Iisraeli relvajõud.

Kuigi eesti- ja venekeelse AK kattuvates lugudes kasutatakse samasuguseid allikad, selgitavad nad VK uudistes rohkem toimuvat olukorda (konteksti), annavad taustainfot ja räägivad rohkem tekkivatest tagajärgedest. Venekeelses saates kasutavad allikad konteksti andmiseks rohkem statistikat.

“2023. aastal oli õpetaja miinimumpalk 1749 eurot. Sel aastal on õpetaja miinimumpalk 1820 eurot. Seega tõuseb see 70 eurot võrreldes eelmise aastaga. Samuti suurendati diferentseerimisfondi. Nii, et õpetaja keskmine palk on tõusnud 2184 euron. Lisaks eraldame selle aasta riigieelarvest 40 miljonit eurot õpetajate palkadeks.” (30.01.2024 VK AK lugu õpetajate streigi lõpust, allika tsitaat).

Eestikeelsetes lugudes edastab konteksti mõistmiseks vajalikku statistikat ajakirjanik ise. Peamiselt teevad nad seda võrdluseid tuues, näiteks tõuseb/langeb mingi tasu, hind kasvab/kahaneb võrreldes teise riigi või x ajaperioodiga. Venekeelse AK ajakirjanikud kasutavad võrdlusi vähem. Kuigi nad lisavad uudisesse rohkem taustainfot, konteksti ja probleemi selgitusi, pole see võrdluse eesmärgil. See-eest toovad venekeelse AK allikad ja ajakirjanikud rohkem

näiteid varasematest sündmustest, näiteks millal algas õpetajate streik ja kui kaua see kestis. Sellist lahendust ei kasutanud eestikeelne AK.

Eestikeelsetes uudistes on allikad tihemini hoopis oponeerivate arvamustega, mis tuleneb asjaolust, et raamistamisel rõhutakse konfliktiolukorrale. 30. jaanuari apteegireformi uudises on EK AK fookuseks probleemolukord, kuidas turul domineerivad kaks hulгимüüjat. Selles selgitab iga osapool sündmust oma vaatenurgast ehk keskendutakse lahenduste otsimisele.

„Käesoleva aasta jooksul seda juurdehindluse piirmäärade kaasajastamist me arutame, teeme ettepaneku uueks lahenduseks ja lõpuks ta tähendab seaduse muutmist, aga kuna me oleme algusfaasis, siis seda, milline see menetlustempo on, ma praegu ei oska öelda.“
(30.01.2024 EK AK lugu apteegireformist, allika tsitaat).

Tõuseb esile, et EK AK laseb allikatel rääkida hoopis potentsiaalsetest lahendustest. Venekeelsetes lugudes keskenduvad allikad rohkem taustainfo edastamisele ja tagajärgede tutvustamisele. Näiteks apteegireformi loos selgitatakse Vene auditooriumile, et muutus toimus 3 aastat tagasi ning tuuakse eraldi välja, miks on tekkinud olukord inimese jaoks negatiivne.

„See võib viia situatsioonini, kus tarbija ei vali enam, mida me saame apteekides osta - otsus jääb tootjatele ja hulгимüüjatele. Ma usun, et see on tarbijale ebaaus. Monopol või oligopol mõjutab selliselt, et hinnad on kõrged kvaliteet madal ja valik väike. Seepärast tuleks sellele olukorrale tähelepanu pöörata.“ (30.01.2024 VK AK lugu apteegireformist, allika tsitaat).

3.2.1.4 21. märtsi AK saated

21. märtsi saate esimeses uudislõigus Tallinna tollase linnapea Mihhail Kõlvarti umbusaldamisest raamistasid mõlema toimetuse ajakirjanikud kaks erinevat uudist. Raamistamisviisidena kasutati kõiki varasemalt välja toodud erinevusi: uudise fookus, kontekst, taustainfo, varasemad sündmused, lahendused, tagajärjed, allikad, nende järjekord, tsitaadid. Seega muutus ka vaatajani jõudev info. Eestikeelses uudises keskendub ajakirjanik poliitik Igor Gräzini otsusele ja tekkivale konfliktiolukorrale.

“Kui pea 20 aastat kestnud Keskerakonna võim Tallinnas peaks tõesti lõppema, siis oleks Gräzin valmis ka uue koalitsiooni poolt hääletama. Selleks peaksid aga Kõlvarti umbusaldamisega liituma ka praegu Keskerakonnaga koalitsioonis olevad Sotsiaaldemokraadid.” (21.03.2024 EK AK lugu Tallinna linnavõimu muutusest, ajakirjaniku tekst).

Venekeelses loos räägib ajakirjanik Keskerakonnaga seotud kahtlustustest ja miks on selline olukord juhtunud (kontekst ja taustainfo). Seega selgitab ajakirjanik inimesele, kes pole sündmusega kursis, millised on seotud isikud, kuidas on olukord senini läinud jms. Alles loo lõpus uurib VK AK uue koalitsiooni koosseise (lahendused ja tagajärjed). Oluline tähelepanek on, et VK AK lugu ei maini kordagi Igor Gräzinit ega tema otsust umbusaldusega ühineda.

„Kahtlused ja hirmud keskerakonnaga koalitsioonis olemisest on ainult suurenenud, pärast seda, kui erakonna endisele peasekretärile Mihhail Korbile ja ärimees Hillar Tederile esitati kahtlustus. Aga otsuse koalitsiooni moodustamise kohta Tallinnas tegi erakonna Tallinna haru. Nüüd otsustavad nemad.“ (21.03.2024 EK AK lugu Tallinna linnavõimu muutusest, ajakirjaniku tekst).

Vastupidi pole eestikeelne AK maininud kordagi Keskerakonna endist peasekretäri Mihhail Korbi ja Hillar Tederit, ainult nende kahega seotud Porto Franco kaasust. Niisiis on ajakirjanikud teinud uudise uuest Tallinna linna koalitsioonist, kuid on kasutanud selleks teistsugust informatsiooni, edastanud seda eri raamides ja allikatega.

Analüüsitud saadetest selgus veel, et eestikeelse AK välisteemade ja Eestiga seotud uudiste valdkonnas on rohkem allikate emotsionaalselt laetud tsitaate. Need esinevad kas kultuuriuudistes (nt meelelahutuslikud tegevused), välismaa konfliktide (nt Ukraina sõda) või Eesti poliitika teemadel. Poliitikavaldkonnas kritiseerivad allikad põhiliselt teisi osapooli ja tehtud/tegemata otsuseid.

„Mis seal karta on? Ega seal ei juhtu midagi. Seal nad viskavad välja ja ongi kogu moos. Sellepärast, et tegelikult mul on ju aeg ammu juba minna Reformierakonda tagasi.“ (21.03.2024 EK AK lugu Tallinna tollase linnapea Mihhail Kõlvarti umbusaldamisest, allika tsitaat).

„Minu meelest see ei ole siiras tõesti. Nad istuvad Keskerakonnaga täna linnavalitsuses koos. Kõik me teame, missugune on Keskerakonna valitsemisstiil, see on neile sobinud kolm aastat. Neil ei ole tegelikult võimalik tulla rääkima, et neil on kuskil mingisugune eetilise standard, millest nemad allapoole enam minna ei saa.“ (21.03.2024 EK AK lugu Tallinna tollase linnaeape Mihhail Kõlvarti umbusaldamisest, allika tsitaat).

Poliitikud kasutavad illustreerivaid väljendeid ka teiste solvamiseks.

„Meil on siin küll ja veel tööd, et puhastada linna sellest Keskerakonna aparaadist, nendest tentsikutest, nendest inimestest, kes on sinna pandud onupojapoliitikaga tööle.“ (21.04.2024 EK AK lugu Tallinna tollase linnaeape Mihhail Kõlvarti umbusaldamisest, allika tsitaat).

3.2.2 Kokkuvõtte analüüsitud saadetest

Analüüsisin uudiseid mitmel tasandil, seega koondan leitud erinevused ka temaatiliselt: kõneaine kujundamine, ajakirjaniku raamistamisviisid ning jooksvad muud tähelepanekud.

1) Erinev teemade hierarhia ehk kõneaine kujundamine

Nelja saate analüüsist selgus, et eesti- ja venekeelse „Aktuaalse kaamera” saadetes kajastatakse ühiseid teemasid, kuid need erinevad oma kestuse ja esinemisjärjekorra poolest. Isegi, kui uudislõigud kattusid, võis ühes saates olla pikk lugu, teises ainult lühiuudise vorm ning allikate kommentaarideta. Uudistemade valdkondlik varieeruvus on kõige suurem eestikeelses AK-s, mille teemade kattuvus venekeelsega oli 56%.

Uudise tüüpide võrdluses **domineerivad Eesti AK saates pikad uudiseid** ning venekeelses esitatakse rohkem lühiuudised: EK AK saates on pikkasid uudiseid umbes kaks korda rohkem kui lühiuudiseid. Seega saab Eesti AK kajastada valitud teemasid rohkem süvitsi ning **venekeelses saates on rohkem eri teemasid lühiuudiste näol**, mis ei käsitle sisu nii spetsiifiliselt.

Kõneaine kujundamist analüüsisin ka uudistemade esinemistiheduse põhjal. Analüüsist selgus, et eestikeelne „Aktuaalne kaamera“ kajastab võrreldes venekeelse AK-ga rohkem Eesti kultuuri- ning poliitikateemasid. Eesti AK kajastas ainukesena veel teadusauhindade jagamist (2 uudist).

Venekeelse AK saate erinevused olid hariduse ja majanduse valdkonnas. Eestikeelsetes saadetes polnud ühtegi uudist haridusvaldkonnast, VK AK-s oli neid 5 (v.a hariduspoliitika). Niisiis oli venekeelsele auditooriumile oluline üleminek eestikeelsele haridusele ning keeleõppe protsess. Makromajanduse kategoorias oli 4st uudisest 3 venekeelses AK-s ning ainult 1 eestikeelses. Ka kultuurilist lähedust tuleb arvestada: Eesti uudistesaaetes oli lugusid Läti korrespondendilt, mida ei kajastatud venekeelne AK üldse. Siiski on ka Lätis suur Vene kogukond, kuid see ei väljendunud VK AK saates. **Venekeelse AK ajakirjanikud pidasid olulisteks kõneaine kujundajateks makromajandust ning keelepoliitikat (haridus). Eestikeelsed ajakirjanikud poliitikat, kultuuri ning välisuudiseid.**

Välisuudistest olid erinevused riikide sisepoliitika kajastamises. Õigusemõistmise alateemas oli kokku 5 lugu, millest 4 oli eestikeelses ning ainult 1 venekeelses AK-s. Poliitiliste muutuste ja riikide julgeoleku uudised olid ainult venekeelsetes saadetes. Vene AK pidas oluliseks ka keskkonnateemat, sest kajastas selle raames kahte uudist. Eestikeelses polnud ühtegi.

Uudiste asetus oli saadeti erinev. Kuigi polnud täielikku kattuvust, oli loodud joonistelt näha suuremad kattuvused nt poliitika eelistamine avateemana või hoopis viimane kultuuriplokk. Oli juhtumeid, kus teemad „hüppasid“ saates ringi, näiteks teema oli EK AK saate esimeses pooles, VK AK-s hoopis pärast vahe. Niisiis **lisaks temaatilistele varieeruvustele, saab eristada EK ja VK AK toimetuste kõneaine kujundamist ka uudisteede järjekorra põhjal.**

2) Uudisteede käsitus

Kodeerimisel selgus, et kuigi uudise valdkond võis kattuda, ei tähenda see samal teemal olevat uudist. Näiteks **raamistavad mõlemad saated uudiseid “oma” keele põhiselt** ehk kajastust leidsid nt kultuuriüritused, millest oli võimalik osa võtta seda keelt mõistes või puudus mõistmiseks puudus vajalik keeleoskus.

Lisaks selgus, et **venekeelse AK uudiste sisu on ülevaatlikum.** Mõlemas saates on tihtipeale **püstitatud erinevad fookused**, isegi kui teema oli sama. Näha oli, et **EK AK analüüsib konkreetset probleemi, VK AK annab laiemat ülevaate ja kirjeldab.** Seega andis VK AK vaatajale rohkem konteksti ning selgitas probleeme nt varasemalt juhtunud sündmuste põhjal. Nägin veel, et ajakirjanikud kasutasid ühes lauses mitut raamistamisviisi, näiteks selgitas vaatajale probleemi ning otsis lahendusi.

Kvalitatiivsest sisuanalüüsisist selgus veel, et **eestikeelse AK ajakirjanikud on poliitikat ja majandust kajastades kriitilisemad** kui venekeelse AK ajakirjanikud. Põhiliselt väljendus see ajakirjaniku tekstisisestel hinnangutel ning konflikti rõhutamisel. See tähendab omakorda, et uudistes selgitatakse asju erinevalt ning kasutatakse teistsuguseid tsitaate. **Venekeelses AK-s jäi ajakirjanik neutraalseks osapooleks** ning kriitikat või konflikti avas allikas ise nt poliitikud eri erakondadest.

Eestikeelse AK lugudes esitati rohkem võrdluseid (nt naaberriikidega) ning tulenevalt konfliktsete olukordade kajastamisest, kasutati uudistes rohkem lahenduste otsimise raame. Venekeelses AK-s andsid selgitusi allikad ise: rohkem toodi sisse konteksti, tagajärgi ning probleemide selgitusi. **Eestikeelse AK allikad tõusid esile oponeerivate arvamustega, mis olid emotsionaalselt laetud.**

3) Muud erinevused

Kattuvate uudiste kestuste erinevus võib küündida pea 30 sekundini. See tuleneb asjaolust, et allikad selgitavad eesti- või venekeelses „Aktuaalse kaamera“ saates ühte-kahte lauset rohkem. **Lisaks kasutab venekeelne AK saade allikate eestikeelse teksti tõlkimiseks pealelugemist** ehk ajakirjanik räägib eestikeelse tsitaadi ajal paralleelselt vene keeles. Pole oluline, kas tõlgitakse eesti, inglise või mõnest muust keelest. Eestikeelne AK kasutab tõlkimiseks ainult subtiitreid.

Samuti leidis venekeelses AK-s **uudiseid, mis olid võetud sama päeva eestikeelsest AK-st ning nendele oli peale loetud venekeelne tekst.** Taolist lahendust polnud kordagi eestikeelses saates – EK AK saade jättis teema kajastamata.

Eestikeelses AK-s kasutati lisaks uudistele ka otseülekandeid ning -intervjuusid. Isegi kui oli allikaid, kes valdasid vabalt ka vene keelt, ei kasutanud venekeelne AK kordagi neid võimalusi.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Põhinedes analüüsitud saadete tulemustele ning varasematele empiirilistele seisukohtadele, teen põhilised järeldused. Keskendun teoreetiliste seisukohtade ja uudistesaadete analüüsi leidude kõrvutamisele, seejärel toon välja edasised võimalikud uurimissuunad ning meetodi kriitika.

4.1 Järeldused

Eesti- ja venekeelse “Aktuaalse kaamera” uudistesaadete analüüsi põhjal esitan peamised järeldused. Selleks lähtun lähtudes uurimisküsimuste järjekorrast.

1. Kuidas erineb eesti- ja venekeelse “Aktuaalse kaamera” uudistesaaate ajaline ja struktuuriline ülesehitus?

Eestikeelsed “Aktuaalse kaamera” (AK) uudistesaadet olid kõikides valimi saadetes pikema kestusega (keskmiselt 5,5 minutit). Uudiste tüüpide esinemist (pikk kaheminutiline vs lühiuudis) analüüsides selgus, et venekeelses uudistesaaates kasutatakse rohkem lühiuudiste varianti s.t saadetes on mitmeid valdkondasid, millest antakse kiiremaid ülevaateid. Eestikeelses AK saates on pikkasid uudiseid umbes kaks korda rohkem kui lühiuudiseid. Niisiis annab eestikeelne AK teemadest põhjalikuma ülevaate, kui selgitab teemat kauem.

Venekeelses „Aktuaalses kaameras“ oli suurem roll ankrul, kes esitas nii ilmteadet kui ka spordiuudiseid. Kvantitatiivselt saate ja uudiste kestust mõõtes, selgus, et venekeelse saate ankur juhatas teemasid kauem sisse. Ka venekeelsed ajakirjanikud ning uudistes olevad allikad andsid pikemaid selgitusi, peamiselt poliitika ning majanduse valdkonnas. Erinevused võisid küündida 30 sekundini.

2. Kuidas erinevad eesti- ja venekeelse „Aktuaalse kaamera“ uudisteemad?

Analüüsisin uudisteemade erinevust kahel viisil: uudisteemade valik ehk kõneaine kujundamine ja ajakirjanike raamistamisviisid. Nende võrdlemiseks püstitasin 2 uurimisküsimust.

2.1 Kuidas erinevad saates käsitletud konkreetsed teemad?

Uudistesaadete teemade erinevusi uurisin lugude hierarhia ja nende teemade põhjal. Teleuudistes on avalooks päeva kõige olulisem teema, niisiis väljendub sündmuse tähtsus uudislugude järjekorras (Tewksbury ja Rinke, 2016: 3). Antud töös polnud eesti- ja venekeelse „Aktuaalse

kaamera“ saadetes kordagi täielikku kattuvust uudiste hierarhia ega teemade osas. Selgus, et kõikidest eestikeelse AK uudistest kattub venekeelsete uudistega 56% ning venekeelsetest AK uudistest kattub eestikeelsetega 59%. Kõneaine kujundamise efekt eksisteerib ka väljaannete vahel: kui üks väljaanne peab teemat oluliseks ehk kajastab seda, hakkavad ka teised sellele tähelepanu pöörama. Käesolevast tööst leitud uudiste kattuvuse protsent näitab, et mõlemas saates on uudiseid, mida ei leidu teises, kuid venekeelne AK põhineb oma uudistemade valikul ikkagi eestikeelsele vaatajaskonnale.

Eesti- kui ka venekeelne „Aktuaalne kaamera“ nägi kõige olulisema teemana Eesti poliitikat. Kuid eesti- ja venekeelse AK saatekavadest oli näha, et mõlemad toimetused kujundavad kõneainet erinevate teemavaldkondade põhjal s.t ühes saates võis olla uudis, mida ei kajastatud teises. Erinev võis olla ka nende järjekord või ajaline kestus. Moy ja Tewksbury (2016: 8) rõhutavad, et ajakirjanikud valivad infot hoolikalt ja sisend tuleb varasemalt eri allikate poolt konstrueeritud kultuuriruumist ja kõneainest.

Selgus, et eestikeelne „Aktuaalne kaamera“ kajastab võrreldes venekeelse AK-ga rohkem Eesti kultuuri- ning poliitikateemasid. Kultuuriuudistes oli kõige rohkem lugusid eri sündmustest nt etendustest ja lavastustest. Poliitikateemadel oli kõneaine kujundajaks erakonnad, poliitikud ja nende omavahelised suhted. Suure erinevusena tuli välja, et eestikeelsetes saadetes polnud ühtegi uudist haridusest (sh keeleõppest ja -poliitikast), kuid venekeelses AK-s oli neid 5. Selle põhjal võiks järeldada, et venekeelsele auditoriumile on oluline eestikeelsele haridusele üleminek ning kogu keeleõppe protsess. Eesti keeles õppimine on viimastel aastatel muutunud üha tähtsamaks teemaks ka riigi tasandil ning suuremad muudatused jõuavad lähiaastatel üldhariduskoolidesse ehk puudutab rohkem venekeelset kogukonda. See võib selgitada teema olulisust venekeelse publiku hulgas. Eesti fookusega majandusuudistes oli makromajanduse teemal 4st uudisest 3 venekeelses AK-s ning ainult 1 eestikeelses. Niisiis pidasid venekeelse AK ajakirjanikud olulisteks kõneaine kujundajateks ka makromajandust.

Välisuudiste erinevused olid seotud riikide sisepoliitika kajastamisega. Õigusemõistmise alateemat pidas olulisemaks eestikeelne AK saade. Aga poliitiliste muutuste ja riikide julgeoleku uudised olid ainult venekeelsetes saadetes. Niisiis keskenduti küll välisriikide otsustele, kuid eri vaatenurkade alt. Analüüsitud saadete põhjal tuli olulise tähelepanekuna välja, et sama valdkonna uudis (nt majandus) ei tähenda automaatselt eesti- ja venekeelse uudise sisulist kattuvust. Erineda

võis uudise fookus või kajastas uudis samas kategoorias (poliitika, majandus, tervishoid jms) toimuvat sündmust. Seega muutus oluliseks uudisloo sisuline analüüs.

2.2 Kuidas erinevad ajakirjanike kasutatavad raamistamise viisid?

Põhilise erinevusena selgus, et eesti- ja venekeelse „Aktuaalse kaamera“ ajakirjanikud eelistavad kasutada eri raamistamisviise. Kuna meediamaaistik ei suuda kajastada kõiki toimuvaid sündmusi, pole ajakirjanikel võimalik esitada uudises kõiki detaile, mistõttu peavad nad pidevalt otsustama, milliseid fakte ja vaatenurki edastada (Manzoor jt, 2019: 216). Ajakirjanik põhineb taolistel otsustel teadmiste, mis on juba osa tema kultuurituumist ja normidest (Scheufele 1999: 103-122; Moy ja Tewksbury 2016: 8).

Eesti- ja venekeelses saates kattuvaid uudiseid uurides selgus, et eestikeelsed lood olid venekeelsetest kriitilisemad ning sisaldasid rohkem konfliktiolukordi. See tulenes olukorrast, et eestikeelse AK uudis keskendus kindlale probleemile, venekeelne AK andis olukorrast laiemat ülevaadet. Seepärast jäeti VK AK-s välja konteksti hulka kuuluvaid detaile, näiteks varasemad juhtumid, seadusandlikud aspektid jms. Murekohtade lahkamine põhineski detailidel ja olukorra kirjeldustel, mida räägiti venekeelses uudises vähem või jäeti hoopis kõrvale.

Eestikeelse AK ajakirjanikud suunasid vaataja tähelepanu probleemidele, mis eeldasid vaatajalt mingeid eelteadmisi nt millised on Riigikogu opositsioonierakonnad. Eestikeelses AK-s võrdlesid ajakirjanikud toimuvat rohkem välisriikide või varasema ajaperioodiga. See-eest tõid venekeelse AK allikad ja ajakirjanikud rohkem näiteid varasematest sündmustest, näiteks millal algas õpetajate streik ja kui kaua see kestis. Sellist lahendust ei kasutanud eestikeelne AK. Eestikeelsetes uudistes olid allikad tihemini hoopis oponentide arvamusel, sest kui raamistamisel rõhutatakse konfliktiolukorra, peavad allikad seda selgitama. Lisaks hinnangute andmisele paistsid EK AK ajakirjanikud silma ka kriitilisemate teemakäsitlustega. Raamide võrdlemisel selgus, et eestikeelse AK lood poliitikast, majandusest või sotsiaalprobleemidest olid oma sõnakasutuses venekeelsest kriitilisemad. Uudistes kasutasid VK AK ajakirjanikud pahameele edastamiseks allikate tsitaate näiteks opositsioonipoliitikute omi. Ise jäid VK AK ajakirjanikud neutraalseks osapooleks ning selgitasid vaatajale hoopis teemaga seotud aspekte (konteksti).

Üheks raamistamisviisi kategooriaks olid ajakirjanikupoolsed hinnangud. Analüüsitavates uudistes kasutasid neid rohkem EK AK toimetajad. Hinnanguid oli kõige rohkem poliitikat või

majandust kajastavas uudistes. Ajakirjanikud olid kriitilised veel sündmuste osas, mis olid kestnud pikemat aega. EK AK ajakirjanikud andsid aga negatiivsetele hinnangutele lisaks taustainfot ning põimised lausetesse varasemalt juhtunud sündmusi. See selgitas inimesele, miks ajakirjanik olukorda taoliselt raamistas. Niisiis olid polnud ajakirjaniku hinnang eraldiseisev, vaid põimitud taustainfo, varasemate sündmuste või mõne muu koodipuu kategooriaga nt tagajärjed. See viis omakorda uudise ülesehituse ja fookuse muutuseni: kui palju räägib allikas, mida selgitab ajakirjanik ise ja milliseid tsitaate kasutatakse.

4.2 Diskussioon

Eesti- ja venekeelsete teleuudiste vahel on erinevused, mis väljenduvad uudiste hierarhias ehk asetuses saates, uudise põhjalikkusest s.t püstitatud fookusest ja ajakirjaniku tehtud valikutest. Näiteks EK AK pikem kestus annab võimaluse käsitleda uudiseid spetsiifilisemalt. Erinevused eesti- ja venekeelse “Aktuaalse kaamera” vahel võivad olla seotud mitmete teguritega näiteks vaatajaskonna hulk, kultuuriline taust, keelelised aspektid, ajakirjanduslik praktika.

Eestikeelsetes uudistes on konkreetsem fookus, milles on teema ülevaate osa minimaalsem. Probleemi leidmisel, keskendutakse selle lahendamisele. Ajakirjanikel on justkui eeldus, et eestikeelse AK vaataja tunneb uudise tagamaid ning ei vaja lisaselgitusi, mida esitatakse venekeelsetes uudistes. Van Dijk (1988: 33-44) selgitab, et eri keelt rääkivad inimesed peavad olulisemaks teistsugust informatsiooni. Seetõttu loovad ajakirjanikud uudiseid, mis raamistavad olukordi teistmoodi. Antud töö kontekstis võib see tuleneda asjaolust, et uudis luuakse eestikeelsele auditoriumile, mistõttu ongi võimalik käsitleda spetsiifilisi teemasid.

Ajakirjanike kriitilisus haakub spetsiifilise teemakajastusega, sest antud töö tulemustest selgus, et eestikeelses AK-s kajastatavad konfliktiolukorrad põhinevad väikestel kontekstilistel infokildudel. Need aga puuduvad Vene auditoriumile loodud isikute uudistes. Samas saavad venekeelseid uudiseid vaadata ka venekeelsed inimesed, kes elavad Eestist väljaspool. Suure tõenäosusega on neid rohkem kui välismaal elavat Eesti vaatajaskonda. Seetõttu on venekeelsel AK-l võimalus keskenduda ülevaatlikkusele ja rahvusvahelisusele, et inimestele üldse ühine arusaam tekitada. Venekeelse “Aktuaalse kaamera” ülevaatlikkus võibki seetõttu tuleneda tagasihoidlikust inforuumist, sest varasemad teadmised põhinevad Venemaa poliitiliste ideoloogiatega laetud uudistekanalitel (Vihalemm jt, 2020: 260). Jakobson (2002) leidis, et 20. sajandi lõpul tekitas Eestis eksisteeriv venekeelne meedia uusi barjääre eestlaste ja venelaste vahele, mitte ei leidnud

kahe grupi vahelisi ühiskohti. Praegustes „Aktuaalse kaamera“ uudistes kasutatakse eestikeelsetes lugudes rohkem võrdluseid kui venekeelses. Võib olla, et eestlaste ja venelaste vaheliste barjääride tõttu on taolised erinevused praegu meediamaastikul. Niisiis võivad ülaltoodud põhjused selgitada erinevaid uudiseid, kuid integratsiooni edendamiseks kajastatakse venekeelses AK-s uudiseid, mis on olulised ja aktuaalsed eestikeelse elanikkonna jaoks, millega tagatakse Vene elanikkonna ühendamine eestikeelsete uudiste raamidele. Näiteks 21. märtsi EK AK uudis ühe poliitiku hääletamisotsuse muutusest võib tähendada, et Eesti „Aktuaalse kaamera“ vaatajaskond teab poliitikut varasemast ning tema erakondlikku seotust. Venekeelse auditooriumi jaoks võivad olla Eesti poliitikud tundmatud. See selgitaks venekeelse AK otsust keskenduda ainult Tallinna linnapea Mihhail Kõlvartile ning Porto Francoga seotud isikutele, kes on Vene auditooriumi jaoks võib-olla rohkem tuntud.

Siiski püsib küsimus, kuhu on teel Eesti Vene ajakirjandus? Eesti Rahvusringhäälingul on arengukavuline eesmärk ühiskonna lõimumiseks. Kuid antud töö põhjal selgus, et ERR-i eesti- ja venekeelsed teleuudised on eri teemadel ning neid esitatakse teistmoodi – siis mida mõeldakse lõimumise all?

4.3 Edasised võimalikud uurimissuunad

Kuna antud töös pole tegemist pikaajalise analüüsiga, pole teada, kas ja kuidas on “Aktuaalse kaamera” eesti- ja venekeelsed uudistesaadet ja nende sisu ajas muutunud. Pikema aja jooksul läbi viidud analüüs annaks parema ülevaate toimunud muudatustest ning uurida selle tuleviku potentsiaali kohta. Uurides tehtud otsuseid, saab analüüsida ka tollaste juhtide otsuseid ja nende tagamaid. Lisaks küsida praegustelt juhtidelt eesti- ja venekeelse teleajakirjanduse tuleviku perspektiive.

Antud töö tulemuste põhjal võib öelda, et uudistes on erinevused, kuid kas venekeelse AK toimetuse hakkab muutma info edastusviisi, et kattuda rohkem eestikeelse saatega? Eriti, sest püsib küsimus, kuhu on teel Eesti Vene ajakirjandus. Eesti Rahvusringhäälingul on arengukavuline eesmärk ühiskonna lõimumiseks. Kuid antud töö põhjal selgus, et ERR-i kui uudised on eri teemadel ning nende esitatakse teistmoodi – siis mida mõeldakse lõimumise all?

Lisaks tagasivaatavale analüüsile võiks keskenduda ka ERR-i “Aktuaalse kaamera” ajakirjanike tehtud otsustele: teemade ja allikate valik, uudise ülesehitus. Samuti, millele põhinevad

venekeelsed ajakirjanikud uudiseid luues. Kas eksisteerivad mingid tavad, juhendid või standardid? See annaks võimaluse kõrvutada kattuvaid uudiseid ning lisaks erinevuste kaardistamisele, mõista ka tehtud otsuseid.

Analüüsida saaks ka auditooriumi: nende eelistusi eesti- ja/või venekeelse teleuudise vaatamisel või milliseid erisusi nad täheldavad praegustes saadetes. Seeläbi saab mõista, millised on vaatajate arvamused ja hoiakud eesti- ja venekeelse teleajakirjandusest. Tulemuste põhjal oleks võimalik teha muudatusi näiteks saate struktuurides ja uudiste sisus.

Antud töös jäin avalik-õiguslik meedia raamidesse, kuid kaardistada saab ka erameedia väljaandeid, nende võimalusi, valmisolekut ja tahet venekeelse teleuudiste pakkumisel. Sellisel juhul oleks võimalik võrrelda Eesti erameedia ja avalik-õigusliku väljaande erinevusi eesti- ja venekeelse sisu loomisel. Samuti saab võrrelda Eesti Rahvusringhäälingu teleuudiseid ümbritsevate lähiriikidega: kas vähemusrahvastele mõeldud ajakirjanduslik sisu erineb välismaal.

Antud tulemustest selgusid erinevused eesti- ja venekeelse teleuudise erinevused teemadele suunatud tähelepanu ning uudiste sisu osas. Sellest lähtuvalt saab analüüsida konkreetse valdkonna uudiseid näiteks välismaa, sotsiaalia, poliitika või keskenduda ühele teemale näiteks eestikeelsele õppele üleminekut ning otsida mustreid valdkonnasiseselt. Veel on võimalik põhineda juhtumianalüüsile, valides analüüsimiseks mingisugune konkreetne sündmus. Lisaks jäid antud töö valimist välja “AK. Nädal” saated. Seega oleks võimalik analüüsida eraldi kogu nädalale keskenduvat saadet, kus kajastatakse teemasid veelgi spetsiifilisemalt, mis läbi saab leida laiemaid kontekstilisi erinevusi.

4.4 Meetodi kriitika

Kvantitatiivsel andmekogumisel on oht mõõtmisvigadele, mistõttu vajavad andmed mitmekordset kontrolli. Antud töö jaoks kogusin andmeid saadete ja uudiste kestusest manuaalselt mõõtes ning arvutades. Kuigi kontrollisin kõik saated ja tehted 3 korda üle, eksisteerib ikka võimalus, et kuskil on mõõtmisviga.

Kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemusi pole võimalik üldistada ega teha suuri järeldusi (Kalmus jt, 2015) kogu eesti- ja venekeelse “Aktuaalse kaamera” uudistesaadetele. Seega kehtivad järeldused ainult bakalaureusetöös analüüsitud valimi kohta.

Kuigi kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab töötada tekstipõhiselt ning täheldada erilisi leide, pole võimalik tulemusi võrrelda ühtsel tasandil ning uurija võib liialt tugineda iseenda hüpoteesidele (Kalmus jt, 2015). Vaadates ise igapäevaselt eesti- ning venekeelseid AK uudiseid, olen juba varasemalt kursis saate struktuuri ning esmatasandi erinevustega. Sellegipoolest igat saadet analüüsides, leidsin midagi uut, mida ma enne polnud täheldanud.

Antud töös oleks võinud suurendada valimit või laiem ajaraam, et saada veelgi ülevaatlikum pilt. Praegu oli valimis kaheksa uudistesaadet neljalt erinevalt päevalt ehk üks eesti- ja venekeelne saade ühel päeval. Ajaraamiks oli pool aastat, kuid selle aja jooksul oleks võinud valida veel suurema hulga saateid, mis oleks andud rohkem analüüsitavat materjali. Arvestades asjaolu, et kõiki uudiseid ei olnud võimalik erinevate teemade tõttu omavahel võrrelda, jäi nende uudise sisu kvalitatiivselt analüüsimata ning jäin kvantitatiivse analüüsi piiridesse. Ülevaate sain analüüsist välja jäänud uudise kestusest ja valdkonnast, kuid mitte info edastusviisidest ja erinevustest.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli saada ülevaade Eesti Rahvusringhäälingu eesti- ja venekeelse “Aktuaalse kaamera” saadete uudiste struktuurilistest ja sisulistest erinevustest. Kasutasin kvantitatiivset ja kvalitatiivset uurimisviisi. Esimesena keskendusin mõlema saate kõneaine kujundamise kaardistamisele ehk uudiseteemade olulisuse hindamisele. Seeläbi selgitasin, kas mingid konkreetsete teemad on ühele või teisele toimetusele olulisemad ning millised. Teisena uurisin saadete uudiseteemade sisu ja ajakirjanike kasutatavaid raamistamisviise uudistes.

Uudis saab luua ja muuta inimeste tähendusloomet mitmel viisil: kõneaine kujundamine (*agenda setting*), raamistamine (*framing*) ning kultiveerimise efekt (*cultivating*). Need on omavahel tihedalt põimunud ning ületavad meediumivahelised piirid. Niisiis muudab massimeedia teatud sündmused või aspektid teistest olulisemaks, mis läbi kannab inimene need ka enda igapäeva (McCombs, 1977: 90). Shaw (1979: 96) näeb, et kui ajalehed, televisioon või muu uudisemeedia ei pööra teemale tähelepanu, jätab selle ka inimene kahe silma vahele. Eriti olulised on ajakirjaniku sõnavalikud, sest need saavad sisaldada subjektiivseid hinnanguid ja maailmavaateid, mis näitavad väljaande või ajakirjaniku erapooletuse puudumist. Seega on ajakirjanikel oluline roll, sest nad kontrollivad raamide sees info ja selle sisu levikut (Entman, 2003: 422). Uudiseid tarbiv auditoorium pole aga ühise taustaga ning nad võivad erineda nt rahvuse, teadmiste, kultuuri jms poolest.

Selgus, et eestikeelses „Aktuaalses kaameras“ kattub venekeelsega 56% teemadest. Samas on suurem kattuvuse protsent venekeelses saates eestikeelsega. Seega on temaatiline varieeruvus suurem eestikeelses AK-s ning venekeelne saade põhineb oma uudiste valikul mingil määral ikkagi eestikeelsele saatele. Venekeelsetes uudiseteemades oli rohkem lühiuudiseid s.t laiem teemade haare ning pealiskaudsem käsitus. Eestikeelsetes saadetes oli rohkem pikemaid uudiseid, sellegipoolest pakkusid venekeelsete uudiste ankruteksid pikemaid sissejuhatavaid selgitusi. Uudiseteemade valikul hindavad toimetused kõneaine kujundamist ja uudiste tähtsust erinevalt, lähtudes enda auditooriumist. See väljendub spetsiifilistes valdkondades, näiteks keelepoliitika ja makromajandus, mis said venekeelsetes saadetes rohkem kajastust kui eestikeelses. Eestikeelne AK keskendub rohkem erakondade poliitikale ja kultuurisündmuste kajastamisele. Olulise erinevusena selgus analüüsitud saadetest, et sama valdkonna uudis ei tähenda kahe uudise omavahelist sisulist kattuvust. Põhiline erinevus oli eestikeelsete “Aktuaalse kaamera” uudiste konkreetne fookus probleemolukorrale ning soov seda lahendada. Venekeelse AK uudiste tekstid

jäävad aga olukorra ülevaate piiresse, kus tuuakse välja murekoht, aga keskendutakse tekkinud olukorra selgitamisele ning kõrvale jäetakse detailid. See viib omakorda uudise ülesehituse muutuseni: kes on allikas, kui palju ta räägib, mida selgitab ajakirjanik ise ja milliseid tsitaate kasutatakse.

Eestikeelseid saateid venekeelsega kõrvutades selgus, et EK AK on ainuüksi juba ankruteksti põhjal kriitilisem. Ka ajakirjanikud ise. Seega on ka allikate tsitaatides rohkem oponeerivaid arvamusi. Eestikeelsed uudised eeldavad vaatajalt eelteadmisi nt millised on Riigikogu opositsioonierakonnad. Venekeelses „Aktuaalses kaameras“ on uudisel rohkem konteksti ja taustainfot.

Bakalaureusetöö tulemused pakuvad olulist arusaama sellest, kuidas erinevad eesti- ja venekeelsed „Aktuaalse kaamera“ teleuudised. See teadmine võib olla oluline mitte ainult meediaettevõtetele ja ajakirjandusprofessionaalidele, vaid ka poliitikakujundajatele ja üldsusele, kes tarbib eesti- ja/või venekeelset meediat. Tulevikus võiks uurida veelgi põhjalikumalt erinevuste põhjuseid ja tagajärgi, samuti võimalusi nende erinevuste lepitamiseks ja ühiskondliku sidususe tugevdamiseks.

SUMMARY

The aim of the thesis was to get an overview of the structural and content differences between the Estonian and Russian-language news programmes of the Estonian Public Broadcaster "Aktuaalne kaamera". I used quantitative and qualitative research methods. First, I concentrated on mapping the formation of the speech material of both programmes, i.e. assessing the importance of news topics. In doing so, I identified whether and which specific topics were more important to one or the other editorial team. Secondly, I examined the content of the news topics in the programmes and the framing techniques used by journalists in the news.

News can create and change people's meaning in several ways: agenda setting, framing and cultivating. These are closely intertwined and cross media boundaries. In this way, the mass media make certain events or aspects more important than others, and in this way, people carry them into their everyday lives (McCombs, 1977: 90). Shaw (1979: 96) sees that if newspapers, television or other news media do not pay attention to a subject, the individual will overlook it. A journalist's choice of words is particularly important because they can contain subjective judgements and world views that indicate a lack of impartiality on the part of the publication or the journalist. Thus, journalists have an important role to play because they control the dissemination of information and its content within the framework (Entman, 2003: 422). However, the audiences consuming the news do not share a common background and may differ, e.g. in terms of ethnicity, knowledge, culture, etc. The role of journalists is therefore a crucial element in the role of the media.

It was found that 56% of the topics in the Estonian-language "Aktuaalne kaamera" overlap with the Russian-language version. However, the percentage of overlap between Russian and Estonian is higher. Thus, the thematic variation is higher in the Estonian-language news and the Russian-language programme still relies to some extent on the Estonian-language programme for its choice of news.

The Russian-language news programmes had more short news items, i.e. a broader range of topics and more superficial coverage. The Estonian-language programmes had more longer news items, but the anchor texts of the Russian-language news programmes offered longer introductory explanations. In their choice of news topics, editors differ in their assessment of the framing of the subject matter and the importance of the news, depending on their own audience.

This is reflected in specific areas, such as language policy and macroeconomics, which received more coverage in Russian than in Estonian. Estonian-language news focuses more on party politics and cultural events. An important difference between the programmes analysed is that news in the same field does not imply an overlap in content between the two news items. The main difference was the specific focus of the Estonian-language news of "Aktuaalne kaamera" on the problem situation and the desire to solve it. The texts of the Russian-language news, on the other hand, remain within the bounds of an overview of the situation, where the point of concern is highlighted, but the focus is on explaining the situation that has arisen and the details are left aside. This in turn leads to a change in the way the news is structured: who the source is, how much he or she says, what the journalist himself or herself explains and which quotes are used.

Comparing the Estonian and Russian language programmes, it turned out that the Estonian news is more critical based on the anchor text alone. So are the journalists themselves. Hence, there are more opinioning opinions in the quotes from the sources. News in Estonian requires prior knowledge from the viewer, e.g. about the opposition parties in the Riigikogu. In the Russian-language programme, the news has more context and background information.

The results of the thesis provide an important insight into the differences between Estonian and Russian-language TV news broadcasts of "Aktuaalne kaamera". This knowledge can be important not only for media companies and journalism professionals, but also for policy makers and the general public who consume Estonian and/or Russian language media. In the future, the causes and consequences of these differences could be further explored, as well as ways to reconcile them and strengthen social cohesion.

KASUTATUD ALLIKAD

Adoni, H., Akiba, A., Mane. C., Mane. S. (1984). Social reality and television news: Perceptual dimensions of social conflicts in selected life areas, *Journal of Broadcasting*, 28(1), 33-49, <https://doi.org/10.1080/08838158409386513>

Adoni, H. ja Mane, S. (1984). Media and the social construction of reality: Toward an Integration of Theory and Research. *Communication Research*, 11(3), 323-340. <https://doi.org/10.1177/009365084011003001>

Atwater, T., Salwen, M. B. ja Anderson, R. B. (1985). Media agenda-setting with environmental issues. *Journalism Quarterly*, 62(2), 393-397. <https://doi.org/10.1177/107769908506200227>

Ball-Rokeach, S. J. ja DeFleur, M. L. (1976). A Dependency Model of Mass-Media Effects. *Communication Research*, 3(1), 3-21. <https://doi.org/10.1177/009365027600300101>

Berger, P. ja Luckmann, T. (1991). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Inglismaa:Penguin Group.

Boynton, G. R. ja Richardson Jr, G. W. (2016). Agenda setting in the twenty-first century. *New Media & Society*, 18(9), 1916-1934. <https://doi.org/10.1177/1461444815616226>

Campos-Freire, F., Rodríguez-Castro, M., Blasco-Blasco, O. (2020). Public Service Media's Funding Crisis in the Face of the Digital Challenge. A. Rocha, C. Ferrás, C. Montenegro Marin, V. Medina García (toim), *Information Technology and Systems: proceedings of ICITS 2020*. Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-40690-5_64

Chandler, D. (2005). *Notes on the construction of reality in tv news programmes*. Kasutatud 9.10.2023, http://resource.download.wjec.co.uk.s3.amazonaws.com/vtc/2016-17/16-17_1-33/website/pdf/4-representation/additional-reading-construction-of-reality-chand.pdf

Chivers, T. ja Allan, S. (2022). What is the public value of public service broadcasting? Exploring challenges and opportunities in evolving media contexts. *Creative Industries Policy & Evidence Centre*, jaanuar 2022. Kasutatud 14.10.2023, <https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/146569/1/What-is-the-Public-Value-of-Public-Service-Broadcasting-PEC-Discussion-Paper-Jan-2022.pdf>

Cormack, M. (2007). Introduction: Studying Minority Language Media. M. Cormack ja N. Hourigan (toim), *Minority Language Media: Concepts, Critiques, and Case Studies* (1-16). Clevedon, New York, Ontario: Multilingual Matters Ltd.

- Dijk, T. (1985). Structures of News in the Press. In T. Dijk (toim), *Discourse and Communication: New Approaches to the Analysis of Mass Media Discourse and Communication* (69-93). Berlin, New York: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110852141.69>
- Djerf-Pierre, M. ja Shehata, A. (2017). Still an agenda setter: Traditional news media and public opinion during the transition from low to high choice media environments. *Journal of Communication*, 67(5), 733-757. <https://doi.org/10.1111/jcom.12327>
- D'Angelo, P. (2017). Framing: media frames. P. Roessler, C. A. Hoffner, ja L. van Zoonen (toim), *The international encyclopedia of media effects*, (1-10). New York: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118783764.wbieme0048>
- Dunaway, J., Branton, R. P. ja Abrajano, M. A. (2010). Agenda setting, public opinion, and the issue of immigration reform. *Social Science Quarterly*, 91(2), 359-378. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2010.00697.x>
- Eesti Rahvusringhäälingu arengukava 2024-2017 (15.03.2023). *Eesti Rahvusringhäälingu koduleht*. Kasutatud 02.01.2024, https://files.err.ee/info/ERR_Arengukava_24-27_web.pdf
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Entman, R. M. (2003). Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11. *Political Communication*, 20(4), 415-432. <https://doi.org/10.1080/10584600390244176>
- Fish, S. (1980). *Is There a Text in This Class?* Cambridge: Harvard University Press.
- Fiske, J. (1987). *Television culture*. London, New York: Routledge
- Foster, R. (1992). *Public Broadcasters: Accountability and Efficiency*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Guarnizo, L. E. (1997). The emergence of a transnational social formation and the mirage of return migration among Dominican transmigrants. *Identities Global Studies in Culture and Power*, 4(2), 281-322. <https://doi.org/10.1080/1070289X.1997.9962591>
- Gunter, B. ja Wober, M. (1983). Television viewing and public perceptions of hazards to life. *Journal of environmental psychology*, 3(4), 325-335. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(83\)80035-8](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(83)80035-8)
- Gunther, A. C. (1998). The Persuasive Press Inference: Effects of Mass Media on Perceived Public Opinion. *Communication Research*, 25(5), 486-504. <https://doi.org/10.1177/009365098025005002>

Havel, V. (2006). Eessõna. L. Pool (toim), *Muutuste kursil. Avalik-õiguslik ringhääling Euroopa meediamaaastikul* (7). Tallinn: Eesti Raadio ja Eesti Televisioon.

Hennoste, T. (2008). *Uudise käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Horsti, K. ja Hultén, G. (2011). Directing diversity: Managing cultural diversity media policies in Finnish and Swedish public service broadcasting. *International Journal of Cultural Studies*, 14(2), 209-227. <https://doi.org/10.1177/1367877910382180>

Inno, N. (2022). *Eesti venekeelne spordiajakirjandus ja selle eripära Eesti meediamaaastikul*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Jakobson, V. (2002). *Role of the Estonian Russian-language media in the integration of the Russian-speaking minority into Estonian society*. Doktoritöö. University of Tampere, Faculty of Social Science. Kasutatud 24.10.2023, <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67197/951-44-5313-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Khaldarova, I. (2021). Brother or 'Other'? Transformation of strategic narratives in Russian television news during the Ukrainian crisis. *Media, war & conflict*, 14(1), 3-20. <https://doi.org/10.1177/1750635219846016>

Kobré, K. (2012). *Videojournalism: Multimedia Storytelling*. New York: Taylor & Francis.

Kõuts-Klemm, R. (2021). Ragne Kõuts-Klemm: koroonainfo levimisest venekeelse elanikkonna seas. *Eesti Rahvusringhääling*, 3. märts. Kasutatud 17.09.2023, <https://www.err.ee/1608128896/ragne-kouts-klemm-koroonainfo-levimisest-venekeelse-elanikkonna-seas>

Kõuts-Klemm, R. ja Seppel, K. (2018). *Juhatus meedia ja kommunikatsiooni teooriasse*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Laherand, M. L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.

Lindlof, T. (1988). Media audiences as interpretive communities. *Annals of the International Communication Association*, 11(1), 81-107. <https://doi.org/10.1080/23808985.1988.11678680>

- Manzoor, S., Safdar, A. ja Khan, M. A. (2019). Application of Agenda-setting, Framing and Propaganda during News Production Process. *Pakistan Social Sciences Review*, 3(2), 213-228. [http://dx.doi.org/10.35484/pssr.2019\(3-II\)17](http://dx.doi.org/10.35484/pssr.2019(3-II)17)
- McCombs, M. (1977). Agenda setting function of mass media. *Public relations review*, 3(4), 89-95. [https://doi.org/10.1016/S0363-8111\(77\)80008-8](https://doi.org/10.1016/S0363-8111(77)80008-8)
- McCombs, M. E. ja Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public opinion quarterly*, 36(2), 176-187. <https://doi.org/10.1086/267990>
- McCombs, M. (2005). A look at agenda-setting: Past, present and future. *Journalism studies*, 6(4), 543-557. <https://doi.org/10.1080/14616700500250438>
- McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. London: SAGE.
- Megwa, E. R. ja Brenner, D. J. (1988). Toward a paradigm of media agenda-setting effect: Agenda-setting as a process. *Howard Journal of Communications*, 1(1), 39-56. <https://doi.org/10.1080/10646178809359668>
- Morgan, M., Shanahan, J., & Signorielli, N. (2014). Cultivation theory in the twenty-first century. *The handbook of media and mass communication theory*, 480-497. <https://doi.org/10.1002/9781118591178.ch26>
- Moy, P., Tewksbury, D. ja Rinke, E. M. (2016). Agenda-setting, priming, and framing. *The international encyclopedia of communication theory and philosophy*, 1-13. <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect266>
- Noelle-Neumann, E. (1974). The Spiral of Silence A Theory of Public Opinion. *The Journal of Communication*, 24(2), 43-51. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1974.tb00367.x>
- Noelle-Neumann, E. (1977). Turbulences in the climate of opinion: Methodological applications of the spiral of silence theory. *Public Opinion Quarterly*, 41(2), 143-158. <https://doi.org/10.1086/268371>
- "Pealtnägija" jätkab teledetabeli tipus troonimist. (2024). *Eesti Rahvusringhääling*, 16. aprill. Kasutatud 23.04.2024, <https://menu.err.ee/1609314987/pealtnagija-jatkab-teledetabeli-tipus-troonimist>
- Pool, L. (2006). *Muutuste kursil. Avalik-õiguslik ringhääling Euroopa meediamastikul*. Tallinn: Eesti Raadio ja Eesti Televisioon.

- Postelnicu, M. (2016). Two-step flow model of communication. *Encyclopedia Britannica*, 28. november. Kasutatud 8.12.2023, <https://www.britannica.com/topic/two-step-flow-model-of-communication>
- Reich, Z. (2016). Comparing news reporting across print, radio, television and online: Still distinct manufacturing houses. *Journalism studies*, 17(5), 552-572. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2015.1006898>
- Rivera Otero, J. M., Lagares Díez, N., Pereira López, M. ja López-López, P. C. (2021). Transparency policies in European public broadcasters: Sustainability, digitalisation and fact-checking. *Social Sciences*, 10(6), 3. <https://doi.org/10.3390/socsci10060217>
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/valimid>
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of communication*, 49(1), 103-122. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>
- Shi, Y. (2005). Identity construction of the Chinese diaspora, ethnic media use, community formation, and the possibility of social activism. *Continuum, Journal of Media & Cultural Studies*, 19(1), 55-72. <https://doi.org/10.1080/1030431052000336298>
- Shaw, E. F. (1979). Agenda-Setting and Mass Communication Theory. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 25(2), 96-105. <https://doi.org/10.1177/001654927902500203>
- Shoemaker, P. ja Reese, S. D. (2014). *Mediating the message in the 21st century: A media sociology perspective*. New York, NY: Routledge.
- Shrum, L. J. (2017). Cultivation theory: Effects and underlying processes. *The international encyclopedia of media effects*, 1-12. <https://doi.org/10.1002/9781118783764.wbieme0040>
- Shrum, L. J. ja O'Guinn, T. C. (1993). Processes and Effects in the Construction of Social Reality: Construct Accessibility as an Explanatory Variable. *Communication Research*, 20(3), 436-471. <https://doi.org/10.1177/009365093020003005>
- Signer, S., Puppis, M. ja Piga, A. (2011). Minorities, integration and the media: Media regulation and media performance in multicultural and multilingual Switzerland. *International Communication Gazette*, 73(5), 419-439. <https://doi.org/10.1177/1748048511405818>
- Strömpl, J. (2020). Üldmetodoloogilised küsimused. *Kvalitatiivsed uurimismeetodid sotsiaalteadustes*. <https://sisu.ut.ee/kvalitatiivne/%C3%BCldmetodoloogilisi-k%C3%BCsimusi>

Šein, H. (2021). *Digiajastu teleraamat. Digiajastu televisioon Eestis 2000-2020*. Tallinn: Hagi Šein.

Tambini, D. (2015). Problems and solutions for public service broadcasting: Reflections on a fifty-six country study. K. A. Ibarra, K., E. Nowak, R. Kuhn (toim), *Public Service Media in Europe: A Comparative Approach* (43). New York: Taylor & Francis Group.

Tisler-Lavrentjev, A. (2021). *Eesti venekeelsete ajakirjanike valikud Venemaa uudiste kajastamisel*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Tuchman, G. (1975). TV news: The control of work and construction of reality. *Politics*, 10(2), 149-154. <https://doi.org/10.1080/00323267508401513>

Tversky, A. ja Kahneman, D. (1973). Availability: A heuristic for judging frequency and probability. *Cognitive psychology*, 5(2), 207-232. [https://doi.org/10.1016/0010-0285\(73\)90033-9](https://doi.org/10.1016/0010-0285(73)90033-9)

Van Dijk, Teun A. (1988). *News as Discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Vihalemm, T. ja Leppik, M. (2019). *Multilingualism and media-related practices of the Esto-Multilingualism in the Baltic States: Societal discourses, language policies and contact phenomena*. London: Palgrave Macmillan.

Vihalemm, T., Seppel, K. ja Leppik, M. (2020). Russians in Estonia: Integration and translocalism. V. Kalmus, M. Lauristin, S. Opermann, ja T. Vihalemm (toim), *Researching Estonian transformation: Morphogenetic reflections* (251–292). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Višňovský, J., Greguš, L., Mináriková, J. ja Kubíková, K. (2018). Television news as an information source and its perception in Slovakia. *Communication Today*, 9(2). Kasutatud 26.09.2023,

https://www.researchgate.net/publication/348186210_TELEVISION_NEWS_AS_AN_INFORMATION_SOURCE_AND_ITS_PERCEPTION_IN_SLOVAKIA

Yan, Y. ja Bissell, K. (2018). The sky is falling: Predictors of news coverage of natural disasters worldwide. *Communication Research*, 45(6), 862-886. <https://doi.org/10.1177/0093650215573861>

Yu, Sherry, S. (2017). Ethnic media as communities of practice: The cultural and institutional identities. 2017, Vol. 18(10) 1309–1326. Sage. <https://doi.org/10.1177/1464884916667133>

LISAD

Lisa 1. Saatekava 03.10.2023

<u>Eestikeelne saade kell 21.00</u>	Kestus (sekundites)	<u>Venekeelne saade kell 20.00</u>	Kestus (sekundites)
Kristina Kallase sõnul pole ta Repsi kohtuasja sekkunud	Ankur 23 sek Lugu 109 sek	Коронавирус больше не несет угрозу системе здравоохранения в Эстонии	Ankur 16 sek Lugu 134 sek
Prokuratuur kahtlustab toeta.me annetusplatvormi suure summa omastamises	38 sek	PPA kahtlustab toeta.me platvormi haldajat varade omastamises	41 sek
Riik kroonib vaidlustega heidelnud Sõnajalgade Aidu tuulikuid kopsaka toetusega	Ankur 16 sek Lugu 152 sek	Полиция подозревает платформу для сбора пожертвований toeta.me в хищении крупной суммы денег	43 sek
Sügisel viirushooajal levivad nii gripp kui ka koroon	Ankur 9 sek Lugu 129 sek	Piirikontrolli suurenemine Aafrika põgenikevoo tõttu*	35 sek
Kodumaiste toidukaupade eelistamine on languses	Ankur 16 sek Lugu 150 sek	Парламент Армении ратифицировал Римский статут МУС	30 sek
Eesti kinnisvarahindade kõige kiirem kasv Euroopa Liidus*	39 sek	Läbiotsimised Türgis terrorismivastase liikumise peatamiseks	30 sek
Kliimavoliniku kandidaatidel vajaliku enamuse toetust ei ole	Ankur 10 sek Lugu 125 sek	Нобелевскую премию по физике присудили за изучение электронов	70 sek
Slovakkia piirikontroll suureneb kasvava põgenikevoo tõttu	30 sek	Обзор: спрос на эстонские продукты значительно снизился	Ankur 22 sek Lugu 163 sek
Riia kohus ei tühistanud TV Neti trahvi sõna "küüditamine" kasutamise eest	46 sek	Eesti kinnisvarahindade kõige kiirem kasv Euroopa Liidus	43 sek
Nobeli füüsikapreemia läks elektronide salaalu uurijatele	77 sek	Vahe (järgmised lood)	24 sek
Ukraina avas Žõtomõri oblastis Eesti toetusel rekonstrueeritud silla	29 sek	Ветряная электростанция Сынаялгов получит субсидию в размере 120 млн евро	Ankur 20 sek Lugu 118 sek

Vahe (järgmised lood)	14 sek	Идея совершенно нового здания Национальной оперы "Эстония" не нравится ее сотрудникам	Ankur 18 sek Lugu 102 sek
Ott Maaten: oleks väga kurb, kui Estonia majale tuleks hakata otsima uut funktsiooni	Ankur 12 sek Lugu 122 sek	Волость Алутагузе хочет закрыть гимназию и построить новое здание основной школы	Ankur 16 sek Lugu 110 sek
Transpordiametile teeb muret maanteeäärsetesse prügikastidesse veetav prügi	Ankur 12 sek Lugu 138 sek	Дома эстонского языка ежегодно открывают порядка 5000 учебных мест	Ankur 13 sek Lugu 96 sek
Narva muuseumis saab näha 72 aastat peidus hoitud kunstiväärtusi	Ankur 17 sek Lugu 87 sek	В Таллинне впервые прошел концерт южнокорейской звезды в стиле К-поп	Ankur 17 sek Lugu 135 sek
Liis Nimik: tahtsin, et "Päikeseaja" kaasrežissöör oleks juhus	Ankur 13 sek Lugu 127 sek	В реку Нарву выпустили молодых осетров	39 sek
Ilmateade	133 sek	Järgmise saate tutvustus	24 sek
Sajad fännid kohtusid Tallinnas esinenud K-popi staariga	Ankur 9 sek Lugu 169 sek	Sport	136 sek
		Ilmateade	46 sek
KOKKU (v.a ilm)	1718 sek	KOKKU (v.a sport ja ilm)	1359 sek

* - eetris olnud uudised on lisatud tabelisse lingina, mis tähendab, et ERR-i uudisteportaal avaldas loo ka seal. Juhul, kui uudisel puudub aktiivne link, ei olnud võimalik autoril seda ERR-i veebist leida ning pealkiri on pandud autori poolt, lähtuvalt ankru esitatud tekstist. Nii kõikides Lisades 1-4.

Lisa 2. Saatekava 14.11.2023

Eestikeelne saade kell 21.00	Kestus (sekundites)	Venekeelne saade kell 20.00	Kestus (sekundites)
Soome siseministeerium valmistab ette uusi piiranguid Soome-Vene piiril	Ankur 12 sek Lugu 92 sek	Партия Isamaa намерена инициировать вотум недоверия премьер-министру Кае Каллас	Ankur 17 sek Lugu 144 sek
Kommentaar Politseija piirivalveametilt	Ankur 13 sek Allikas 31 sek	Кристина Каллас учителям в Нарве: государство готово помочь педагогам в переобучении	Ankur 12 sek Lugu 93 sek
Euroopa Liit võib kogu oma mürsuekspordi suunata Ukrainasse	Ankur 17 sek Lugu 136 sek	Ида-Вирумааский центр профобразования планирует увеличить число учебных программ на госязыке	Ankur 14 sek Lugu 85 sek
Iisraeli armee hõivas Gaza parlamendihoone ja teisi Hamasi asutusi	Ankur 30 sek	Soome siseministeerium soovib sulgeda piiripunktid Venemaaga	Ankur 39 sek
Perearstide põud on jõudnud pealinna	Ankur 16 sek Lugu 138 sek	ЦАХАЛ заявил о контроле над правительственными зданиями Газы	Ankur 31 sek
Isamaa algatas umbusaldusavalduse Kaja Kallasele	Ankur 15 sek Lugu 125 sek	Лава из извергающегося в Исландии вулкана может достигнуть близлежащей деревни в течение дня	Ankur 36 sek
Opositsioon peab Tallinna rohepealinna tehnoloogiamessi rohepesuks	Ankur 23 sek Lugu 138 sek	В Дании сровняют с землей 1200 ферм по выращиванию американских норок	Ankur 29 sek
Arendaja: kinnisvaraturul käib meeletu võitlus kliendi	Ankur 11 sek Lugu 96 sek	Проблема нехватки семейных врачей в Эстонии достигла	Ankur 16 sek Lugu 120 sek

tähelepanu nimel		СТОЛИЦЫ	
Vahe (järgmiste lugude tutvustus)	14sek	Vahe (järgmiste lugude tutvustus)	26sek
Eesti Raudtee rajab sõjatehnika transpordiks Sõmerpallu raudteesõlme	Ankur 18 sek Lugu 114 sek	Государство выделит 14 млн евро на развитие Таллиннского аэропорта	Ankur 19 sek Lugu 125 sek
Lätis on eurorahade kasutamine viinud mitme kriminaalasja algatamiseni	Ankur 14 sek Lugu 160 sek	В третьем квартале экономика еврозоны продемонстрировала минимальный рост	Ankur 31 sek
"Savvusanna sõsarate" linastus müüdi New Yorgis välja	Ankur 9 sek Lugu 132 sek	В Таллине проходит посвященная устойчивым и экологичным технологиям конференция Nexpro	Ankur 18 sek Lugu 147 sek
Ugala teatris esietendub Tanel Ingi lavastus "Koju"	Ankur 14 sek Lugu 129 sek	В спектакле "Безымянная звезда" Русского театра прозвучат записанные НАСА космические звуки	Ankur 13 sek Lugu 121 sek
Teaduse populariseerimise elutööpreemia pälvis Aare Baumer	Ankur 40 sek Allikas 1 13 sek Allikas 2 20 sek	Järgmise saate tutvustus	22 sek
Ilmateade	159 sek	Каток на Ратушной площади в Тарту в этом сезоне будет открыт до 3 марта	Ankur 11 sek Lugu 117 sek
Tartu Raekoja platsi uisuväljak on sel talvel avatud kauem kui varem	Ankur 8 sek Lugu 99 sek	Sport	153 sek
		Ilmateade	29 sek
KOKKU (v.a ilmateade)	1677 sek	KOKKU (v.a sport ja ilmateade)	1286 sek

Lisa 3. Saatekava 30.01.2024

<u>Eestikeelne saade kell 21.00</u>	Kestus (sekundites)	<u>Venekeelne saade kell 20.00</u>	Kestus (sekundites)
Õpetajate streik lõpeb	Ankur 9 sek Lugu 138 sek	Директор: главной проблемой учителя остается не минимальная зарплата, а неравномерная нагрузка	Ankur 15 sek Lugu 157 sek
Haridusminister Kallas otse stuudios	Intervjuu 310 sek	Коалиционные партии обсудили бюджетную стратегию	Ankur 10 sek Lugu 124 sek
Läänemets: kolme valitsuspartneri nägemus edasisest on väga erinev	Ankur 10 sek Lugu 97 sek	Gaza rahukõnelused	Ankur 31 sek
Rünnakud Ukrainale	Ankur 33 sek	Владимира Кара-Мурзу отправили в камеру как "злостного нарушителя"	Ankur 37 sek
ERR Ukrainas: Kupjanski vanemad elanikud jäävad linna Vene tule kiuste	Ankur 5 sek Lugu 150 sek	Prantsusmaa president Macron Ukraina impordi reguleerimise vajadusest	Ankur 25 sek Allikas 22 sek
Euroopa Komisjon asub uurima, kuidas Vene varade intressitulu Ukrainani jõuaks	Ankur 11 sek Lugu 121 sek	ERR в Украине: войска РФ за последние дни добились определенных успехов в Харьковской области	Ankur 15 sek Lugu 154 sek
Vene opositsioonipoliitik Kara-Murza paigutati üksikvangistusse	Ankur 31 sek	КНДР в третий раз за последние несколько дней запустила крылатые ракеты	Ankur 26 sek
Allikad: läbirääkimised Gaza vahele sõlmimiseks edenevad	Ankur 24 sek	Vahe (järgmised lood)	21 sek
Hongkongi uus seadus	Ankur 20 sek	Оборот розничной торговли в Эстонии в 2023 году снизился на 8%	Ankur 18 sek Lugu 138 sek
Vahe (järgmised lood)	12 sek	Предприятия общественного транспорта не видят	Ankur 43 sek Allikas 1 20 sek Allikas 2 19 sek

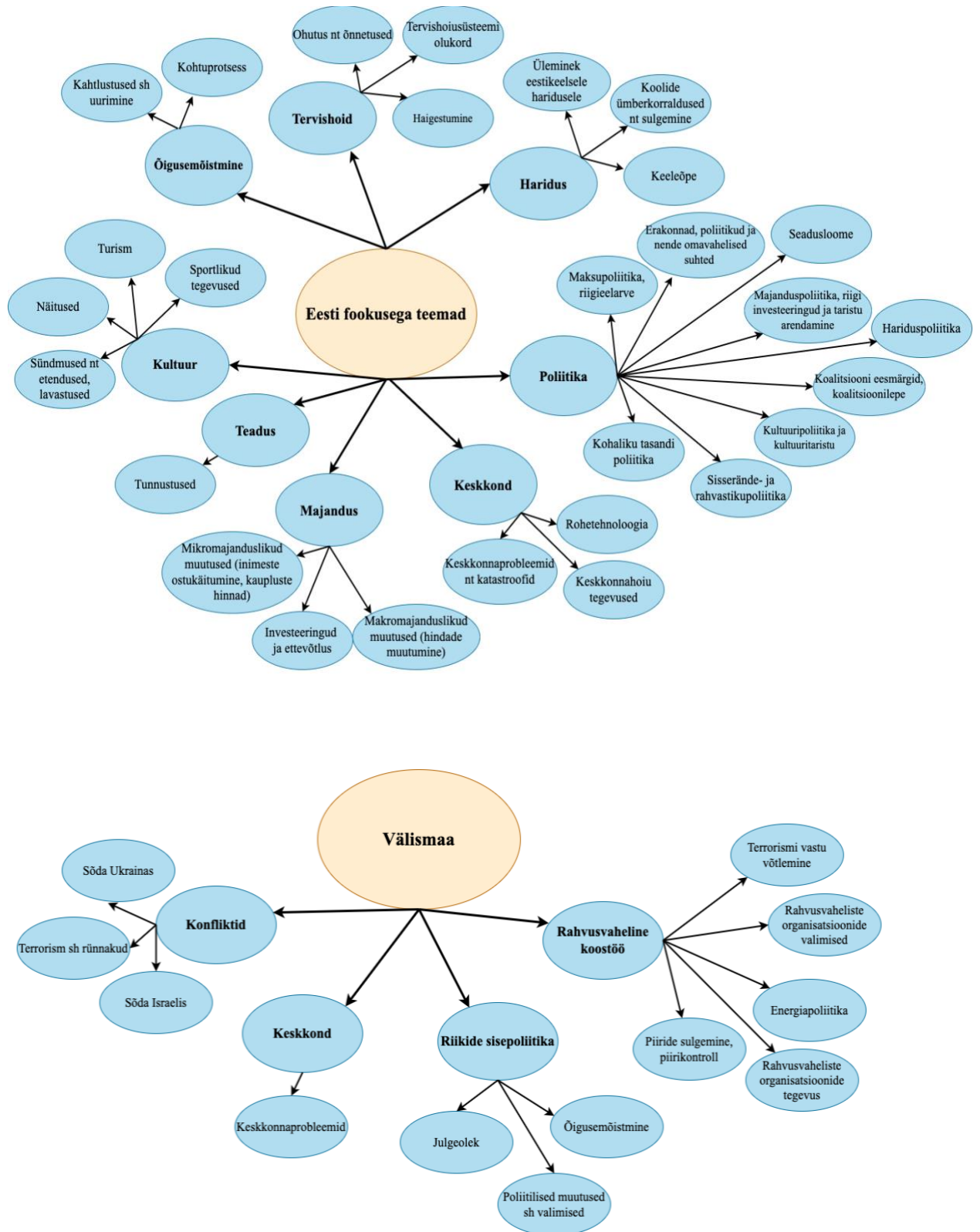
		смысла спешить с переходом на электробусы	
Konkurentsiamet soovitab meetmeid, et tarbijateni jõuaksid odavamad ravimid	Ankur 13 sek Lugu 133 sek	Департамент конкуренции раскритиковал аптечную реформу	Ankur 13 sek Lugu 143 sek
Omavalitsused biogaasil sõitvaid busse välja vahetama ei torma	Ankur 17 sek Lugu 112 sek	Ляэне-Вирумаа попытается привлечь в уезд больше туристов, жителей и предприятий	Ankur 15 sek Lugu 97 sek
Mertsina: inimeste ebakindlus raha pärast on praegu erakordselt suur	Ankur 30 sek Allikas 1 15 sek Allikas 2 23 sek	В течение года Eesti Energia установит первый высокомощный накопитель энергии в Аувере	Ankur 37 sek
Vabariigi aastapäeva paraadil saab näha ka liitlaste rasketehnikat	Ankur 10 sek Lugu 99 sek	В течение года можно будет послушать любовные письма эстонских деятелей культуры	Ankur 10 sek Lugu 109 sek
Aasta kirjandusõpetaja Anu Kell: kirjandus on suurel määral väärtuskasvatus	Ankur 14 sek Allikas 1 11 sek Allikas 2 19 sek Allikas 3 13 sek	Järgmise saate tutvustus	27 sek
Ilmateade	161 sek	Sport	142 sek
Tartu maratoni korraldajad ootavad külma ja lund	Ankur 8 sek Lugu 102 sek	Ilmateade	36 sek
KOKKU (v.a ilmateade)	1590 sek	KOKKU (v.a sport ja ilmateade)	1326 sek

Lisa 4. Saatekava 21.03.2024

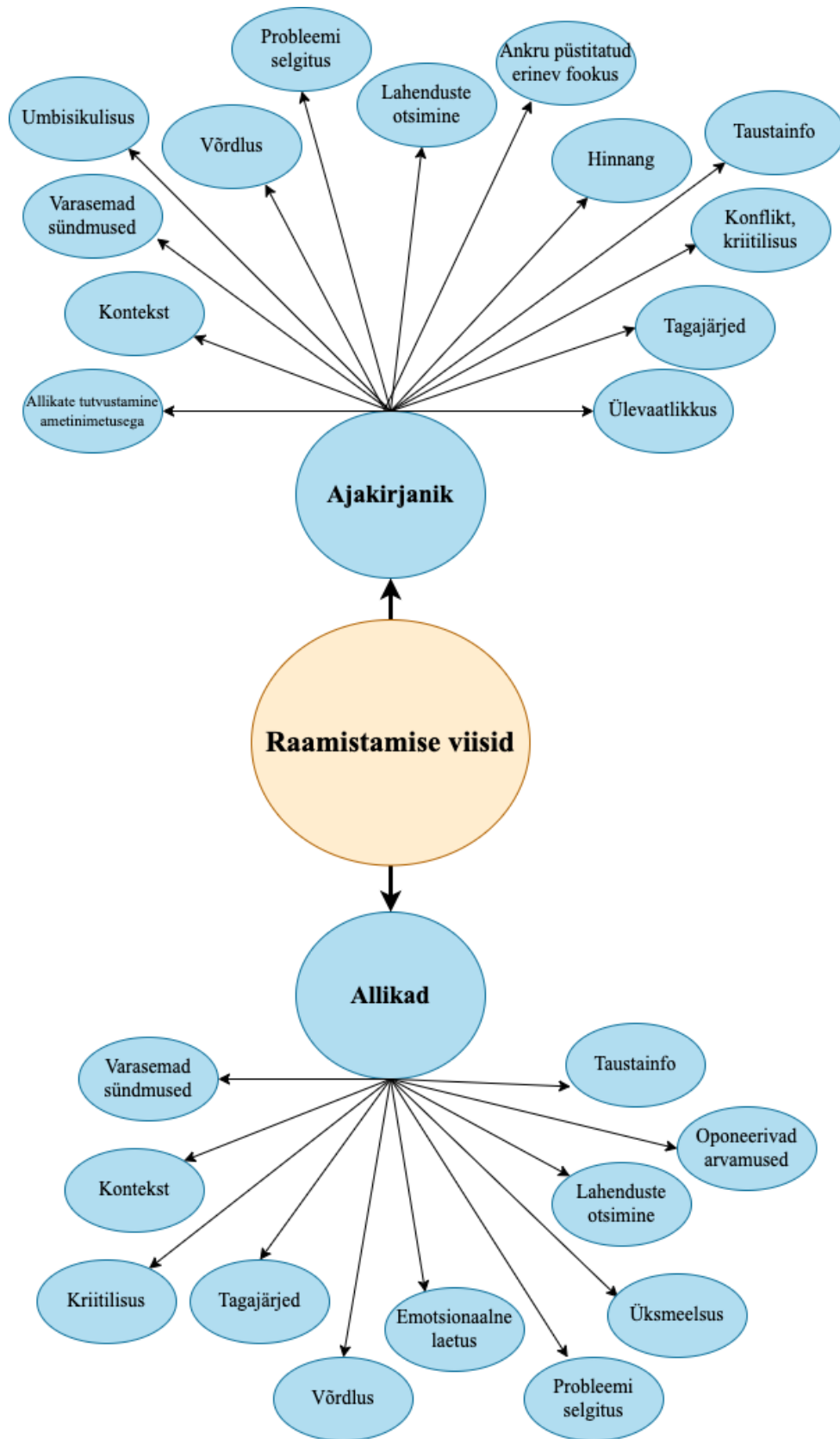
<u>Eestikeelne saade kell</u> 21.00	Kestus (sekundites)	<u>Venekeelne saade kell</u> 20.00	Kestus (sekundites)
Tallinna linnavolikogu liikmed algatasid Kõlvarti umbusalduse	Ankur 10 sek Lugu 190 sek	Осиновский: социал-демократы не в восторге от возможного сотрудничества с ЕКРЕ в Таллинне	Ankur 18 sek Lugu 145 sek
Kõlvart: ma ei hoia linnapea kohta iga hinna eest Kõlvarti otseintervjuu	215 sek	Правительство утвердило повышение минимальной зарплаты работников здравоохранения на 10%	Ankur 29 sek
Üha enam poliitikuid teeb sotsiaalmeedias koostööd suunamudijatega	Ankur 15 sek Lugu 149 sek	На саммите ЕС в Брюсселе обсуждают передачу Украине доходов от замороженных российских активов	Ankur 15 sek Lugu 114 sek
Euroopa Ülemkogu arutab Venemaa külmutatud varadega Ukraina toetamist	Ankur 10 sek Lugu 121 sek	Ülevaade Ukraina sõjast	Ankur 28 sek Allikas 13 sek
Joosep Värk otse Brüsselist	108 sek	МАГАТЭ продвигает на саммите в Брюсселе ядерную энергетику Brüsseli tuumaenergiateemaline tippkohtumine	Ankur 33 sek Allikas 24 sek
IAEA propageerib Brüsseli tippkohtumisel tuumaenergiat	Ankur 28 sek Allikas 25 sek	Пираты из Сомали возобновили нападения	Ankur 22 sek
Sõja 757. päev: Ukraina õhutõrje tulistas alla kõik 31 Vene raketti	Ankur 19 sek Allikas 22 sek	Эксперты о соцсетях политиков: важные для общества острые темы зачастую не раскрываются	Ankur 20 sek Lugu 157 sek
ERR Lätis: muusikaakadeemia	Ankur 14 sek Lugu 105 sek	В волости Виймси на строительном	Ankur 18 sek Allikas 22 sek

ahistamisjuhtumis tuleb kaebusi juurde		объекте погиб рабочий	
Uus seadus korrastab krüptoettevõtete turgu	Ankur 21 sek Lugu 133 sek	Vahe	26sek
Riigikohus tühistas Ihastesse kavandatavate kruntide detailplaneeringu	Ankur 16 sek Lugu 150 sek	РЫНОК криптовалют в Эстонии взят под более жесткий контроль	Ankur 15 sek Lugu 138 sek
Kohus vähendas Olerexile määratud trahvisummat kaheksa korda	Ankur 25 sek	В Кохтла-Ярве прошел пикет учителей	Ankur 12 sek Lugu 108 sek
Galerii: Kumus kohtuvad Jaanus Samma ja Elisär von Kupfferi looming	Ankur 9 sek Lugu 162 sek	Муниципальную школу для взрослых в Нарве передадут государству	Ankur 10 sek Lugu 86 sek
Ilmateade	159 sek	Бывший вице-мэр Тарту: решение Госсуда об отмене планировки в Ихасте можно назвать прецедентом	Ankur 16 sek Lugu 157 sek
Lennusadama muuseum valmistub taasavamiseks	Ankur 18 sek Lugu 110 sek	Таллиннский центр украинской культуры отправил на фронт 11 автомобилей	Ankur 9 sek Lugu 123 sek
		Sport	161 sek
		Ilmateade	29 sek
KOKKU	1675 sek	KOKKU	1358 sek

Lisa 5. Koodipuu saadete temadest.

Lisa 6. Koodipuu ajakirjanike raamistamisviisidest

Lisa 7. Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Katre Roomets,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „**Eesti- ja venekeelsete teleuudiste võrdlus “Aktuaalse kaamera” uudistesaate näitel**“, mille juhendaja on Ragne Kõuts-Klemm, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Katre Roomets

21.05.2024